

TOPLUMSAL ÖZGÜRLÜK

ISSN: 1304-6519

İKİ AYLIK SİYASİ GAZETE

www.toplumsalozgurluk.com

SAYI: 21 EYLÜL 2007 FİYATI: 1.5 YTL

SOLDAKİ BOŞLUK BOŞLUKTAKİ SOL

Zamanı geçmiş olduğu için değil, zamanın maddesini ve ruhunu algılayamadığı, duyumsayamadığı ve kavrayamadığı için boşlukta sallıyor bedeni.

3. SAYFA **BARAN ANIL**

KİŞİ BAŞINA 10 BİN \$ PALAVRASI

60. hükümetin en büyük hedeflerinden biri, 2013 yılında kişi başına gelirini...

10. SAYFA **MUSTAFA SÖNMEZ**

YENİ DENGELERDE ESKİ GERİLİMLER

Bir seçim dönemi daha geride kaldı. Seçim öncesi "iç savaş" olasılığını dahi gündeme getiren yüksek gerginlik, neredeyse yok oluverdi. Abdullah Gül ve Yaşar Büyükanıt en sevimli halleriyle birbirleriyle tokalaştılar bile. Bir sakinlik ve gevşeme hali ortamı belirliyor.

Açıktır ki, seçim sonuçlarının hazmedilmesi dönemi yaşanmaktadır ve sağdan sola bütün siyasal aktörler kendi pozisyonlarını, oyun alanlarını ve hareket planlarını seçim sonuçları üzerinden yenilemekle meşguller.

Kimse, varolan gevşemeye aldanmamalıdır. Gerek ülkenin, gerek bölgenin ve gerekse son dönemde yeniden sivrilen küresel ekonominin gerilimleri yerli yerinde duruyor ve hatta kendi doğrultularında yol alıyorlar. "İç savaş" ve "bölgesel savaşa dahil olma" olasılıkları, derinlerden kök alan maddi toplumsal gerçeklikler olarak, şimdiki sakinliğin arkasında mevzilenmiş

durumdalar.

Zirvedeki ordu-hükümet çatlağı sürüyor, bölgesel savaşa ABD-İsrail eksenine katılma süreci de sürekli zorlanıyor. Kürt sorunu, bütün çözümsüzlüğüyle ortada. Neo-liberal uygulamalar, hükümet programının belirleyeni ve yoksulluk ve işsizliğin derinleşeceği çok açık.

Siyasal-toplumsal süreçler hareket halindedir ve o süreçlerin sözcüsü siyasi-toplumsal güçler/aktörler, seçimlerle oluşan yeni dengeler üzerinden, yeni döneme hazırlanıyorlar. Galipler (AKP/DTP) ve mağluplar (CHP/Ordu eksenini ve devrimci sosyalistler) akıp giden maddi toplumsal-siyasal süreçlere, seçim sonrası oluşan yeni konjonktürde nasıl, nereden ve hangi güçlerle müdahale edeceklerinin hesabını yapmakla meşguller. Eylül'le birlikte yeni hesapların devreye sokulması beklenebilir.

YAZININ DEVAMI 4. SAYFADADIR

1917 EKİM DEVRİMİ

90 yıl önce Rusya'da, işçi sınıfı geleceği fethetmek için muhteşem bir devrim gerçekleştirdi.

16. SAYFA **VOLKAN YARAŞIR**

AKIN BİRDAL İLE SÖYLEŞİ

Son parlamento seçimlerinde, DTP'nin temel...

8. SAYFA **HALİT ELÇİ-HATİCE ERBAY**

"YÜKSELEN" BİR PİYASA

Bu yıl Haziran ayında Uluslararası Feminist İktisat...

21. SAYFA **MELDA YAMAN ÖZTÜRK**

SUSUZLUK KADERİMİZ...

Küresel kapitalizmin bir soruna, bizzat o soruna kaynaklık...

22. SAYFA **MEBRUKE BAYRAM**

AKP DAHA FAZLA...

22 Temmuz seçimlerinde büyük bir başarı kazanan AKP...

17. SAYFA **MEBRUKE BAYRAM**

SEÇİMLERİN ARDINDAN

22 Temmuz seçimlerinde Türkiye için yeni bir tablo ortaya çıktı.

20. SAYFA **TÜLAY HATIMOĞULLARI**

BU SAYIDA

Soldaki boşluk boşluktaki sol Baran Anıl	3
Yeni dengelerde eski gerilimler Alp Aydın	4
Direnış meşrudur! Alp Aydın	5
Akın Birdal: Meclis içi muhalefeti sokakla buluşturalım Halit Elçi-Hatice Erbay	8
Kişi başına on bin \$ palavrası Mustafa Sönmez	10
Yeni borsa krizi gölgesinde dünya jandarmalığı Mete Gönültaş	12
Pakistan kontrolden çıkabilir Semih Gökçe	13
ABD'ye uyarı: "Orta Asya'dan uzak dur" Halit Elçi	14
1917 Ekim Devrimi Volkan Yaraşır	16
AKP daha fazla saldıracak B. Akpolat	17
Kamyonlar neden devrilir B. Akpolat	18
Bienaller ve küreselleşme Pelin Tan	19
Seçimlerin ardından Tülay Hatimoğulları	20
"Yükselen" bir piyasa Melda Yaman Öztürk	21
Susuzluk kaderimiz değil Mebruke Bayram	22
Daha bilinçli daha kararlıyız Erkan Gökber	24

EDİTÖRDEN

KIRILMA NOKTASI...

HİKMET SARIOĞLU

1 milyon 683 bin kişi 'fiş'lendi.
650 bin kişi gözaltına alındı.
Açılan 210 bin davada 230 bin kişi yargılandı.
49 kişi idam edildi.
71 bin kişi 141, 142 ve 163üncü maddelerden yargılandı.
388 bin kişiye pasaport verildi.
14 bin kişi vatandaşlıktan çıkarıldı.
30 bin kişi siyasi mülteci olarak yurtdışına gitti.
300 kişi 'kuşuklu bir şekilde' öldü.
171 kişinin 'işkence sonucu öldüğü' belgelerle kanıtlandı.
Cezaevlerinde toplam 299 kişi yaşamını yitirdi.
30 bin kişi 'sakıncalı' olduğu için işten atıldı.
3 bin 854 öğretmen ve 120 öğretim görevlisi 1402 sayılı yasa nedeni ile işten atıldı.
937 film 'sakıncalı' olduğu için yasaklandı.
23 bin 667 derneğin faaliyeti durduruldu.
Sendikalar kapatıldı, 67 DİSK yöneticisi tutuklandı.
Tutuklanan yöneticiler hakkında idama kadar varan ağır ceza talepleriyle davalar açıldı
49 ton gazete, dergi, kitap sakıncalı olduğu için imha edildi.
Gazetecilere toplam 3 bin 315 yıl 6 ay hapis cezası verildi.

...

Evet, 12 Eylül 1980 askeri darbesinin siyasal bilançosu böyle.

Finans kapital 12 Eylül darbesiyle, bir daha müdahaleye yol açmayacak kadar "dört başı mamur" bir düzen kurma niyetindeydi. Önce 24 Ocak kararlarını açıkladı, sonra bu kararlarını "dikensiz gül bahçesinde" uygulamak için gerekli ortamı darbe ile hazırladı. Ucuz emeğe ve ihracat eksenli büyümeye dayalı, para babalarına ödenecek vergi iadelerinin, teşviklerin-fonların üzerine kurulu, IMF patentli ekonomik istikrar modelinin rahatça yol alabilmesi için; komünistlere, sosyalistlere, devrimcilere, işçilere, kamu emekçilerine, köylülere, kadınlara, Kürtlere velhasıl tüm toplumsal muhalefet dinamiklerine saldırması gerekiyordu. Öyle de yaptı.

12 Eylül darbesi, sınıf savaşında önemli bir dönemeç, daha doğrusu önemli bir kırılma noktası oldu. 12 Eylül öncesi yükselen devrimci halk hareketi ve yaşadığı ekonomik bunalımın baskısıyla kuduran para babaları anayasa, parlamento, siyasal partiler, sendikalar, demokratik kitle örgütleri gibi "prangalar"dan kurtuldu. 12 Eylül öncesinin göreceli "demokrasi"si, faşizm tarafından rafa kaldırıldı. 12 Eylül sonrasında hızla uygulamaya konulan siyasal, sosyal ve ekonomik baskılarla en basit demokratik hakkı bile elinden alınmış bireyci, tek tip, kendisine dayatılanlara rıza gösteren, sopayla terbiye

edilmiş bir toplum yaratıldı.

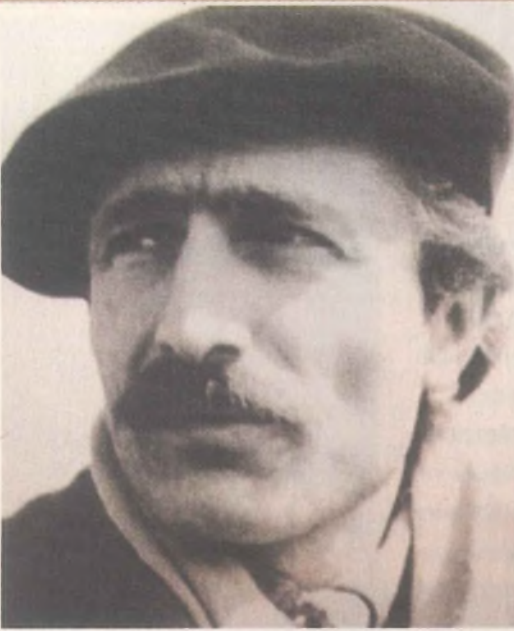
Aradan 27 yıl geçti. İktidara gelen düzen partileri hâlâ 12 Eylül'ün mirasını yiyorlar. Yeri geldiğinde demokrasi havarisi kesilip 12 Eylül paşalarını eleştiriyor, timsah gözyaşları döküyorlar. Ama bugüne kadar darbecileri yargılamaya cesaret ve niyet etmediler. 27 yıldır, 12 Eylül faşizminin yerleştiği siyasal sistemi (Anayasası, YÖK'ü, Cumhurbaşkanlığı yetkileri, MGK'sı vb. ile) korudular; o sisteme dayanarak yönettiler.

12 Eylül ruhu askerin 28 Şubat, 27 Nisan muhtıralarıyla canlı tutuluyor. Bu sefer gözdağı verilen, islami sermayenin siyasal temsilcileri olan Refah partisi ve AKP. Oysa aynı "silahlı ve silahsız" güçler, 12 Eylül sonrasında komünizm tehlikesine karşı imam hatip liseleri ve Kuran kurslarını hızla yaygınlaştırmış, tarikat örgütlenmelerine göz yummuş, din derslerini zorunlu hale getirmiş, Türk-İslam sentezini devlet görüşü olarak kabul etmişti. Onların bugünkü laiklik yaygaraları boşunadır.

Bugünlerde AKP hükümeti yeni bir "sivil" anayasa hazırladığını açıklıyor. Basına yansıyan bazı noktalara bakılırsa, bu anayasa da 12 Eylül anayasasını ve devlet örgütlenmesini köklü biçimde tasfiye etmiyor, onunla uzlaşıyor. Sermaye partilerinin yapacağı da bu kadar olur! Evet 27 yıl geçti, ancak unutmamak.

Devrimci öfkemiz geçmedi, geçmeyecek.

Darbeciler yargılsın, 12 Eylül düzenlemeleri tümüyle kaldırılınsın.

KOLAY

Farkında mısın,
Değilsin kendi bahçende.
Kendinden değil,
Kendini bu kendin sanışın.

ÖZDEMİR ASAF

SON KULLANMA TARİHİ: ÜRETİM TARİHİNDEN İTİBAREN 7 GÜN

TOPLUMSAL ÖZGÜRLÜK

TOPLUMSAL ÖZGÜRLÜK PLATFORMU GAZETESİ

Sıraselviler Cad. Billurcu Sok. No: 3/8 34433
Beyoğlu- İstanbul Tel: 0212 243 81 51
e-mail: iletisim@toplumsalozguruluk.com

Yerel Süreli Yayın ISSN: 1304-6519 Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Hasip Erkan Gökber Yayın Kurulu: Halit Elçi, Oğuzhan Kayserilioğlu, Hikmet Sarioğlu, Bahar Çelik, Gülfer Akkaya, Mete Gönültaş, Faruk Beskisiz, Nuray Ergüneş
Teknik Sorumlu: Hamit Eren Osmanağaoğlu
Hesap no- TL: Hasip Erkan Gökber İş Bankası 1042 634946 Euro: Hasip Erkan Gökber İş Bankası 1042 015 6270
Yurtdışı satış fiyatı: 3 Euro Baskı: EZGİ Matbaacılık Sanayi caddesi Altay Sok. No:10 Çobançeşme YENİBOSNA-İSTANBUL (0212 452 23 02)

Sol neden sınıfla, ezilenlerle, köylüyle, öğrenciyle buluşamıyor?

SOLDAKİ BOŞLUK BOŞLUKTAKİ SOL

Bir avuç olmak değil sorun, sorun bir avuç olmaktan kurtulup kritik kütleye erişememekte. Bir yandan, sol ve Marksist sol yıllar yılı süren varoluşuyla kritik kütleye bir türlü erişemedikçe, sınıf ve ezilenlerin evrenine bir türlü giriş yapamıyor, öte yandan bu evrende onlarla yaşayamadığı ve etkileşemediği sürece kendi nesnesinden uzaklaşan öznelere dönmekten kurtulamıyor.

BARAN ANIL

Zamanı geçmiş olduğu için değil, zamanın maddesini ve ruhunu algılayamadığı, duyumsayamadığı ve kavrayamadığı için boşlukta sallanıyor bedeni. Ayaklarını nereye basacağını, gözlerini nereye dikeceğini, diliyle nereye sesleneceğini ve elleriyle nereye dokunacağını bilemiyor. 20. yüzyılın yıkıntıları arasında kurtardığını sandığı bedeni ve ruhu hâlâ 20. yüzyıla tutsak.

Kimden mi söz ediyoruz?

Tabii ki, Türkiye Marksistlerinden, sosyalistlerinden, solundan.

Burjuva demokrasininin her bir seçim ritüelinden geçtikçe kendimizdeki boşluğa, boşluktaki bedenimize çarpıp şoke oluyoruz. Ama çok değil, kısa bir süre sonra toplumsal aynasında gördüğümüz o halimizi, o kaygı verici yüz ifademizi bilinçaltımıza iteleyip alışkanlıkların, o acıları teskin eden alışkanlıkların limanına sığınmıyoruz.

Alışıyoruz, buna da alışıyoruz

Seçimler tapınası bir ritüel olduğu için değil, ama solun, dahası dar anlamda Marksist solun toplumsala değme oranını, ilişkilene ve etkileşim gücünü gösterdiğinden bir boy aynası tutuyor bizlere. Hiç tartışmasız bir biçimde ortada duran seçim aritmetiğinin altında yatan hakikate bakmak gerekirken, bir yerlerde birileri çıkıp yine "Sosyalizm yıkıldı, duvar çöktü" diye mızıldanmaya devam ediyordur mutlaka. Hatta bununla da yetinmeyip "Postmodernistlerin Marksizme saldırısının sonuçları bunlar" veya "12 Eylül'ün vurduğu darbeler bunlar" veya "dinin aldatıcı gücü işte!" veya "kandırılmış kitleler" veya "beyin yıkayan medya" ve saire diyordur mutlaka.

İnsafları sızlatan ve yakasını metafiziğe kaptıran gerekçeler bunlar.

Hep kendinde ve kendinden doğru değil, hep kendi dışından ve dışarıdan kendisine doğru, yaşadığı zamanın günahlarını aklama girişimleri.

Sistem partileri sınıfsal; emek-sermaye çelişki ve ilişkisinin, ezilme-ezme

ilişkilerinin çarpılmış ve çarpıtılmış hallerinden ürettikleri politikalarla halk kategorisindeki milyonlar, sınıf dediğimiz milyonlarca işçi ve diğer ezilenlerle onların yaşamlarına değen yüzlerce noktada sığ düzeyde bile olsa buluşmuyorlar mı? Süngü yoluyla değil, rıza yoluyla sağlanan bir buluşma, geçici de olsa kapitalizme verilmiş bir onay değil mi?

Terslik burada değil. Sistem partileri kapitalist üretim ve sınıf ilişkilerine yaslanarak, elbette onları kendisine göre eğip bükerek, ama bu üretim ve sınıf ilişkilerindeki işçiyle, işsizle, kadınla, köylüyle, öğrenciyle ve tüm diğer ezilenlerle kesişerek, buluşarak ve ilişkilenecek kendi ritüelinde, kendisini bir kez daha yaratıp, bir kez daha onların rızasıyla sistemini pekiştirmiyor mu?

Peki, sol ve Marksist sol, kapitalist üretim ve sınıf ilişkilerinden kaynağını

alan toplumsalın, çok katlı ve çok yanlı dünyasında nerede? Neden o, sınıfla, ezilenlerle, kadınlarla, köylüyle, öğrenciyle buluşamıyor, ilişkilenemiyor ve karşı hegemonyanın alanını yaratamıyor?

Demek ki bizde çok şey düzgün ve doğru gitmiyor.

Demek ki terslik bizde

Hatta bu tersliği Kürt partilerine, Kürt solu ve Marksist sol damarına kadar bile genişletmek mümkün. Kürt sorununu, Kürt uyanışının tarihsel enerji ve dinamizminin kendisine kazandırdıklarını bir kenara ayırıp koyarsak, Hakkâri'deki, Diyarbakır'daki, İstanbul'daki ve İzmir'deki kayıpların ortak paydalarını da bulup ortaya çıkarabiliriz. Hem işçi ve ezilen oylarının hem de Kürt oylarının kaybedilmesi bir hakikatin farklı coğrafik, sınıfsal, ulusal ve kültürel

zeminlerde sahip olduğu tek bir tarihsel bağlama işaret etmiyor mu?

Bu noktada bir avuç olmak değil sorun, sorun bir avuç olmaktan kurtulup kritik kütleye erişememekte. Bir yandan, sol ve Marksist sol yıllar yılı süren varoluşuyla kritik kütleye bir türlü erişemedikçe, sınıf ve ezilenlerin evrenine bir türlü giriş yapamıyor, öte yandan bu evrende onlarla yaşayamadığı ve etkileşemediği sürece kendi nesnesinden uzaklaşan öznelere dönmekten kurtulamıyor.

Bin Umudun "Bağımsızlar" başarısı da bu uzaklaşmayı tersinden bir kez daha gösteriyor. Ancak, sola yaslanmaya meyleden Kürt solu ve Kürt ateşle yan yana gelmekten çekinmeyen Türkiye solu ve Marksist solunun bir bölümünün bir araya gelebilmesi sayesinde, hem Kürt solu bir coğrafyaya sıkıştırılmaktan kurtulabilmiş, hem de Türkiye solu iğne deliği kadar küçük bir yerden çıkış yapma olanağı bulabilmiştir. Böylece bir avuç sayısalılığı ile kritik kütle niteliği arasındaki sorunsalın giderilmesi yönünde de bir umut ışığı doğmuştur.

Kollektif siyasi önderlik

Şimdi sıra yakalanan anlamın yükleneyeceği sürükleyici bir halkanın yaratılıp yaratılamayacağındadır. Her bir siyasi öznenin ve örgütün kendisinde saklı özgüllükleri, uzun zamandır, kendi tarihsel, geleneksel, fiziki ve entelektüel kapasitelerine ve sınırlarına çarpıp duruyor. Tarih, çeyrek yüzyıldır yaslanılan ve kullanılan tarihsel ve geleneksel mirasların, bu sınırların aşılmasına tek başına yetmeyeceğini bir kez daha gösterdi.

21. yüzyılın Türkiye-tarihsel öznesinin kolektif bir süreç içinden, kolektif bir siyasi önderlikle yaratılması için tarih yeniden bir fırsat ve uyarı kapısını araladı. Tarihin verdiği dersi aldıktan sonra bu kapıyı; bu, aynı zamanda kendi ellerimizle açtığımız kapıyı açıp, sürecin içine boylu boyunca girecek miyiz?

21. yüzyılın Türkiye-tarihsel öznesinin kolektif bir süreç içinden, kolektif bir siyasi önderlikle yaratılması için tarih yeniden bir fırsat ve uyarı kapısını araladı. Tarihin verdiği dersi aldıktan sonra bu kapıyı; bu, aynı zamanda kendi ellerimizle açtığımız kapıyı açıp, sürecin içine boylu boyunca girecek miyiz?

Doğru zemin taşları işlevselleştirir

KAPAK YAZISININ DEVAMIDIR

27 Nisan boşa mı gitti? Hayır. Artık karşımızdaki 2. AKP

YENİ DENGELERDE ESKİ GERİLİMLER

Seçimler, netice itibariyle "konjonktürel" bir durumdur ve kıymet-i harbiyesi de o kadardır. Ordu'nun TC içindeki konumlanışı ise, derin köklere sahiptir ve "tarihsel" bir durumdur. Ordu'nun bir eli TC içinde en derin ve hassas noktalara dek uzanırken, öteki eli doğrudan Pentagon'a sınıksız tutunmaktadır. Şayet AKP Ordu'nun TC içindeki rolünü sırf seçimlerle tasfiye etmeye yeltenirse, o hamle hafif kalır ve dönüp sahibini vurabilir.

ALP AYDIN

Seçim öncesi gerilimin esas belirleyeni "zirvedeki çatlak" olarak saptadığımız Ordu-AKP çatışmasıydı. 27 Nisan emuhurmasıyla ve Tandoğan-Çağlayan-Konak mitingleriyle inisiyatif Ordu'nun eline geçmişti. 22 Temmuz seçimleriyle inisiyatif AKP'nin eline geçti.

Ancak, tıpkı 27 Nisan sonrasındaki gibi, şimdi de belirtmek gerekir ki, inisiyatifin ele alınması her şeyin olup bittiği anlamına gelmez. İki tarafında oyun alanı sermayenin kendini büyütme kilitlenmiş somut-tarihsel hareketinin rasyonelleri/ihyaçları tarafından sınırlanmaktadır. Esas olan, o hareketin en verimli olacağı koşulları sağlayacak bir "istikrar" ortamının yaratılmasıdır ve taraflar kendi hamlelerini o "istikar"ı bozmadan yapmak zorundadırlar.

27 Nisan: Ordu'nun hamlesi

27 Nisan öncesi ve sonrasında Ordu'nun bir tokatta AKP'yi devireceğini sananlar epey boldu. Hatta, bazıları hızını alamıyor ve Ordu'nun ABD'yi de tokatlayacağını ve Çin-Rus eksenine doğru saf değiştireceğini bekliyorlardı.

Bu tespitler, ilkinde Ordu'nun gücünü abartıyor ve sermayenin küresel ve yerel yeni açılımlarının gücünü küçümsüyordu. İkincisinde ise, Ordu merkez kliğinin ABD Savunma Bakanlığı ve neocon çeteyi "derin" ilişkilerini göremiyordu.

Ordu, gerilimi 27 Nisan ve sonrasında yükseltse de, AKP direndi ve Ordu'nun daha ileri hamleleri sermayenin "istikar" talebi karşısında geri çekilmek zorunda kaldı. "Dolmabahçe mutabakatı" o geri çekilmenin simgesidir. Ordu, kısmen istediklerini almıştır, ama kısmen vurup, düşürememiş ve sermayenin rasyonelleri tarafından önüne koyulan engellerle baskılanmıştır.

Peki, 27 Nisan süreci boşa mı gitti? Hayır. Artık karşımızda olan, deyim yerindeyse 2. AKP'dir. Söz konusu olan Fazilet Partisi'nden AKP'ye geçiş kadar geniş çaplı olmasa da, AKP bir dönüşüm yaşamıştır. Moda deyişle "merkeze doğru" kaymış ve esasında, sermayenin hareketiyle daha sıkı ve derinden ilişkilendiği yeni bir zemine oturmuştur.

Çin-Rusya eksenine doğru geçiş ham-

lesiyse, büsbütün hayal ürünü olmasa da, Ordu içinde merkezi bir ağırlığa sahip değildir. Ordu, konumunu kaybetmemek için güncel siyasetle yakından ve doğrudan ilgilenmeye başladıkça, kendi içinde farklı politik kanatlar oluşmaktadır. Büyükanıt'ta simgeleşen merkezi kliğın ABD-İsrail eksenine "derin" ilişkisi oldukça kalıcı ve güçlüdür. Ancak, tıpkı Hilmi Özkök'te simgeselleşen "liberal-uzlaşmacı" ve AB yanlısı bir çizgi olduğu gibi, kendilerine "Erge- nekon" diyen ve Veli Küçük'te simgeselleşen bir açık faşist klikte vardır ve bunlar Çin-Rusya eksenine flört etmektedirler. Ana ve belirleyici gücün, Büyükanıt ekibi olduğu ve diğerlerini kendi etrafında tutup, belli dengelerde "idare ettiği" görülüyor.

22 Temmuz: AKP'nin hamlesi

22 Temmuz seçim sonuçları, "zirvedeki çatlak"ta AKP kanadının elini güçlendirdi. Ancak, artık ortada olan, "milli görüş" ün partideki merkezi gücünü iyice budamış ve onu yerel-taşra teşkilatlarıyla sınırlamış ve buna karşılık "Mehmet Şimşek" hamlesiyle küresel ve yerli sermayeyle, "Ertuğrul Günay" hamleleriyle de liberal-müslüman solla ilişkil-

miş bir yeni AKP vardır.

Yaşadığı dönüşüm, AKP'yi, küresel ve yerli sermayenin ülkedeki hareketleriyle daha derin ve hassas ilişkiye sokuyor. Önüne koyulan bütün "yol haritalarını" bire bir uygulamak zorundadır. Ve zaten, baştan itibaren arkasında olan Anadolu kökenli sermaye grupları da, kendi gelişmelerinin şimdiki aşamasında, küresel ve yerel sermayeyle daha derin ve doğrudan eklemlendikleri bir zemine sıçradılar ve onlarda AKP'yi aynı doğrultuda baskı altına alacaktır.

Halkı yoksullaştırma politikaları, daha derin ve yıkıcı sonuçlar doğuracağı bir zemine sıçrayacaktır. Sosyal haklar iyice tırpanlanacaktır. Kuralsızlaştırılmış iş yaşamı kalıcılaşacak ve "kural"lar büsbütün terk edilecektir. Küresel ekonomideki en ufak bir "kırılma" dahi "zayıf halka" ülkelerden Türkiye'yi misliyle etkileyecek ve şimdilerde çok konuşulan ciddi bir "çöküş" ise, doğrudan "iflas" noktasına itecektir. Öte yandan, doğrudan küresel sermayenin çıkarlarıyla ilişkili olan bölgemizdeki iş-gale hizmetin gerekleri de daha güçlü biçimde AKP'ye dayatılacaktır. Yerli sermayenin bölgesel açılımları da aynı doğrultuda talepler yaratıyor.

Kontrolsüz gerilim tehlikeli olabilir

Evet AKP kendisinden istenenleri hızla yerine getirmekle yükümlüdür ve bundan kaçındığı takdirde altındaki zeminin hızla yok oluverdiğini görecektir. Ve açıktır ki, atılacak her adım yüksek gerginlikler ve yerel/bölgesel çalkantılar yaratacaktır. Neo-liberal uygulamalarda derinleşme toplumsal tepkileri kıskırtacak, bölgesel savaşla kurulacak ilişki ise, bütün bölgesel gerilimlerin Anadolu'nun üstüne yönelmesi sonucunu doğuracaktır.

AKP'nin sınırı

İşte tam da bu sebeptendir ki, 22 Temmuz'un galibi AKP, Ordu'ya karşı her hamlesinde sakımlı ve kontrollü olmak zorundadır. İkinci AKP hükümetinin yaratacağı gerilimleri ve toplumsal hareketleri püskürtecek ya da sistemin sınırları içinde kontrol alacak ve bölgesel açılımlar da doğrudan ihtiyaç duyulan güç Ordu'dur. Yıpranmaması, zayıflatılmaması gerekmektedir.

Başka deyişle, sermayenin yerel ve bölgesel açılımları yüksek risk taşıyor ve yaratacağı toplumsal gerilimleri bastırma gücüne Ordu sahip. AKP, 22 Temmuz'un sonuçlarıyla böbürlenmekte özgürdür ve ama, bu durumu fazla "ciddiye alır" ve Ordu'nun yıpranması sonucunu doğuracak hamlelere yönelirse, sermayenin rasyonellerinin sınırlarıyla karşılaşacaktır.

Öte yandan, seçimler, netice itibariyle "konjonktürel" bir durumdur ve kıymet-i harbiyesi de o kadardır. Ordu'nun TC içindeki konumlanışı ise, derin köklere sahiptir ve "tarihsel" bir durumdur. Ordu'nun bir eli TC içinde en derin ve hassas noktalara dek uzanırken, öteki eli doğrudan Pentagon'a sınıksız tutunmaktadır. Şayet AKP Ordu'nun TC içindeki rolünü sırf seçimlerle tasfiye etmeye yeltenirse, o hamle hafif kalır ve dönüp sahibini vurabilir.

Sonuç olarak, AKP ve Ordu arasındaki çatlak devam etmektedir. Ancak, taraflar henüz birbirlerini bir hamleyle devirecek bir konumda değiller ve her ikisi de sermayenin somut-tarihsel hareketleriyle kendi hamlelerini uyumlu hale getirmek zorundalar.

DİRENİŞ MEŞRUDUR!

AKP'nin 2. dönemi başladı. Seçimden istediğinden de fazlasını elde ettiği için oldukça "havalı" olan AKP, yeni döneminde neo-liberal çapulculuğu artan hızda sürdüreceğini açıkladı.

Öyle anlaşılıyor ki, elde kalan kamu zenginlikleri de "özelleştirme" kılıfıyla sermayeye aktarılacak, küresel sermayenin Anadolu'yu talanına iyice hız verilecek ve "dış borç-faiz ödeme" maskesiyle ülkenin tüm zenginlikleri emperyalist metropollere aktarılmaya devam edilecek.

Ve yine, kamusal alanın içindeki emeklilik, sağlık, eğitim ve ulaşım gibi alanlarda kazanılmış bütün sosyal haklar tasfiye edilerek, bu alanlar sermaye birikiminin hizmetine sunulacak. İş satatlarının uzaması, küçük yaşta çocukların çalıştırılması ve sigortasız çalıştırma gibi üretim alanlarını kuralızsılaştırma uygulamalar genişletilecek ve yasal kılıflara bürünecekler.

Açıktır ki, 2. AKP hükümeti ilkinin acemiliğini aşmış olarak sermayenin hizmetinde olacak. 1. dönemde kendisini ortaya çıkaran Anadolu'daki sermaye gruplarını (Boydak, Konukoğlu, Çalık, Ülker...) tüm gücüyle destekleyerek onların yerel ve küresel sermaye ile eklemlesmesini sağlayan AKP, şimdi sermayenin doğrudan ve militan savaşçısı olma arzusunda. Neo-

liberal saldırı, henüz ulaşamadığı alanlara doğru genişletilecek ve şiddeti ve derinliği artırılabilecek.

Yoksulluk derinleşecek

Önümüzdeki 2. AKP döneminin emekçiler açısından oldukça zorlu geçeceği açıktır. Varolan yoksulluk daha derinleştirilecek ve yeni milyonlar yoksulların arasına itilecektir. İşsizliğin artması ve ücretlerin düşmesi bir arada yaşanacaktır.

Resmen ilan edilmeyen, ama açıkça yürütülen bir savaş yaşanıyor. Hep Kürt-Türk savaşından veya ordu-hükümet geriliminden ya da bölgesel savaştan söz edilse de, hep üstü örtülen bir iç savaş, sermaye tarafından ve onun hükümetleri ve meclisi eliyle emekçilere ve yoksullara karşı yürütülüyor. Utanmazca maskaralık yapıp, "bayrak" ve "din"le üstü örtülmeye çalışılan sermayenin saldırısının netçe görülmesi gerekiyor. AKP ve hükümeti, saldırının yürütücüsüdür.

Böylesi bir saldırıya karşı direnmek, yaşama hakkının savunulması anlamına gelir ve sonuna dek meşrudur. Oluşacak bir direnişten korkan sermaye ise, ezme ve çürütme yoluyla henüz doğma aşamasındayken tepkileri yok etmeye çabalyor.

Oluşan tepkiler henüz bir direniş zeminine sığayamadan, ya şiddet kulla-

nılarak henüz zayıfken geri püskürtülüyor veya uyuşturucu, kumar ve fuhuş yoluyla direniş dinamikleri çürütülüyor. AKP yeni bir çürütme aracını devreye soktu. "Sosyal yardım" ya da "sadaka".

Bilinçlice aldıkları kararlarla soyup, yoksullaştırdıkları emekçilerden çaldıklarının küçük bir kısmını, utanmazca büründükleri "yardımseverlik" kılıfıyla yeniden emekçilere veriyorlar. Yoksullar dilencileştirilmeye çalışılıyor ve direnme yerine "sadaka" peşinde koşmaya itiliyorlar.

Direniş öncülük

İşte, emekçilere karşı yürütülen, savaş boyutlarına sızmış yoksullaştırma politikaları, elbette tepkiler doğuruyor ve doğuracak. Ancak, o tepkilerin güçlenmeleri ve bir direnişçi zeminde ortaklaşarak siyasallaşmalarının önünde oldukça zorlu engeller var.

Devrimcilerin güncel görevi, her türlü tepkiye meşruluk bilincini kazandırmak ve güçlenmesine yardımcı olmak; çeşitli alanlarda filizlenen tepkilerin ortak bir meşru toplumsal direniş zeminine doğru yükselmesinin önündeki engellerle savaşmak. Oluşacak toplumsal direnişin, sistemin akışını bozacak ve kendi bağımsız zemini ve hareket dinamiğini sağlayacağı bir noktaya doğru yükselmesine öncülük etmek gerekiyor.

TEMEL GÖREV: BAĞIMSIZ DEVRİMCİ DURUŞU!

Sermayenin farklı öbekleri arasındaki çıkar çatışmaları hiç bitmez. Sermaye düzeninin oldukça fazla sayıdaki çıkar odakları, koruyucu askerleri ve politikacıları arasındaki itişmeler de sürüp gider. Yüzlerine taktıkları "vatan", "millet", "ulus", "din" ...vb. maskelerini çekip alırsanız, dinmek bilmez açgözlülüğün sefil ve yarıcı yüzüyle karşı karşıya gelirsiniz.

Hepsinin amacı, "daha fazla"yı ve "daha büyük"ü ele geçirmektir. Sürekli büyümeye, merkezileşmeye ve yoğunlaşmaya yapısal olarak kodlanmış olan sermayenin nesnel hareketi, hepsini kendine tabi kılar ve önünde sürükler.

O iç didişmeler, kimi zaman sertleşir, bazen yumuşar, ama hep devam eder. Onlar, sadece emekçi halka karşı değil, birbirlerine karşı da sürekli saldırı halindedirler. Sermaye hareketinin rekabetçi yapısalılığı, sermaye öbeklerini birbirlerini yutmaya yönlendirir. Toplumun tümüne bir biçimde yayılan sürekli savaş hali ve o savaşın yarattığı sürekli toplumsal gerilim, sermayenin sistemi kapitalizmin yapısal özelliğidir.

İşte, bugünkü Türkiye'nin politik arenasını kaplayan çatışmalar ve gerginlikler de, sistemin yapısalılığının bir ürünüdür. Hep vardılar ve hep olacaklar. Sistem, medyası ve farklı ideolojik araçları ile, o çatışmaları öyle yansıtır ki;

toplumun tümü o çatışmaların içinde yeralsın ve onlardan başkası, sözgelimi sermaye sisteminin kendisini hedef alan bir çatışma akıllara gelmesin.

Şimdi, istenen odur ki, ya "ulusalci" – "laik" – "faşist" olalım ya da "liberal" – "AB"ci!

Oysa, çatışmanın özü, sermaye düzeninin "nasıl" işleyeceğiyle ilgilidir. Ordu'nun "vesayeti" altında mı, sermayenin mutlak-koşulsuz egemenliği altında mı? Her ikisi de sermayeden yana ve her ikisi de neo-liberal saldırıyı savunan ve uygulayan politik eğilimler; kendi aralarındaki paylaşım savaşında emekçilerden yardım istiyorlar.

AKP demokrat Ordu yurtsever mi?

AKP'nin demokrathığı boş bir palavradır. AKP; en az CHP kadar militarizmin ve şovenizmin savunucusudur. Onun istediği, şimdi ordunun elinde olan "sopa"yı kendi eline almaktır. Şayet kimi demokratik açılımlar yapıyorsa, doğrudan yurtsever Kürt hareketinin ve kısmen de kamu emekçilerinin zorlamasının ürünüdür. AKP, kendi haline bırakılırsa, pekala şimdikinden daha koyu bir baskı düzenini de uygulayabilir.

Ordunun ve CHP-MHP'nin laik-yurtsever oluşu da, en az AKP'nin demokrathığı kadar boş bir palavradır. Doğru-

dan ABD Savunma Bakanlığı'na ve küresel savaş başlatan neo-muhafazakar çeteye bağlı olan bu güçler mi yurtsever olacaklar? Alevileri sürekli ezen ve Sünni duruşunu da kendi uygun gördüğü kalıba zorla sokan, ibadet alanlarını doğrudan kontrolünde tutanlar mı laikdir? Bu güçler, ABD-İsrail ekseninde bir çıkar ortaklığını esas alıyorlar ve oradan kendilerine verilecek "bahşiş"lerin peşindedir.

Şüphesiz, egemen bloğun çatlaması ve birbirleriyle gittikçe sertleşen bir çatışma içinde olmaları, güncel devrimci politika açısından anlam ifade eder. Ortaya çıkan fırsatlar hassasca gözlenmeli ve kazanılabilecek mevziler tereddütsüz kazanılmalıdır. Ancak böylesi kazançlar, ne yazık ki kimi devrimci arkadaşlarımızın sandığı gibi, taraflardan birinin arkasında saf tutarak elde edilemez. Öylesi bir durum, arkasında durulan güce hizmet etmekten başka bir sonuç doğurmaz.

Temel görev; işçi sınıfının bağımsız devrimci çıkarlarını esas alan ve bütün kapitalizm karşıtı güçleri bir devrimci zeminde birbirleriyle ortaklaştıran bir siyasal merkezin oluşmasıdır.

O devrimci odak, duruşuyla ve eylemiyle, burjuva politikacıları arasındaki çıkar çatışmalarının üstüne örtülen örtüleri çekebilir ve sistem karşıtı bir top-

Resmen ilan edilmeyen, ama açıkça yürütülen bir savaş yaşanıyor. Hep Kürt-Türk savaşından veya ordu-hükümet geriliminden ya da bölgesel savaştan söz edilse de, hep üstü örtülen bir iç savaş, sermaye tarafından ve onun hükümetleri ve meclisi eliyle emekçilere ve yoksullara karşı yürütülüyor. Utanmazca maskaralık yapıp, "bayrak" ve "din"le üstü örtülmeye çalışılan sermayenin saldırısının netçe görülmesi gerekiyor. AKP ve hükümeti, saldırının yürütücüsüdür.

lumsal hareketliliği hayatın bir çok alanından birden ivmelendirebilir.

Ve, halka karşı sürdürülen neo-liberal saldırıda güncel olarak odaklanan ve oradan sistemin tümüne yayılan devrimci toplumsal eylemlilik, yurtseverliğin de, demokrathığın da, laikliğin de gerçek temsilcilerinin önünü açacak bir toplumsal iklim yaratıp, topyekun bir toplumsal hareketlenmenin ivmelerini verebilir. Kürt ve Türk halklarının özgürlük ve eşitlik temelindeki dostluğu da, o toplumsal hava içinde çiçeklenecektir.

GÜNCEL GÖREV: SOSYALİSTLERİN BİRLİĞİ

2 Temmuz seçimlerinde, temel desteğini Kürt Halkından alan, çeşitli sosyalist güçlerin de destek verdiği Bin Umut Adayları listesinden sosyalist ve yurtseverlerin Meclis'e girmesi, hem Türkiye sosyalistleriyle Kürt Halk Hareketi arasındaki ittifakın güçlendirilmesi, hem de sosyalist hareketin içinde bulunduğu atıl ve dağınık durumun aşılması yönünde bazı olanaklar yarattı.

Nitekim seçim sonrasında Türkiye sosyalistler ve Kürt Halk Hareketi içinde "birlik" konusu gündemin üst sıralarına yükseldi.

Toplumsal Özgürlük olarak, öteden beri, hem sosyalistlerin düşüncede ve

davranışta devrimci yenilenme zemininde birliğin oluşturulmasını, hem de Kürt Halk Hareketiyle devrimci dayanışma ve işbirliğinin kalıcı ve kurumsal hale gelmesini temel ve yakıcı görevlerimiz olarak gördük. Bu konuda duyarlılığın gelişmesini umut verici buluyoruz ve bu hedeflere ulaşmanın imkan dahiline girdiğini memnuniyetle görüyoruz.

Seçim sonrası durum ve birlik konusuna ilişkin başlayan tartışmaya bir katkı olarak, sosyalist örgütlerden SDP, EHP, SODAP, EMEP ve 14 Mayıs Platformu'nun konuya ilişkin görüşlerini aldık. Dost sosyalist örgütlere ve yazarlarına teşekkür ederiz.

SOSYALİSTLERİN BİRLİĞİ AZIMSANACAK BİR HEDEF DEĞİLDİR

Gülsüm Kav-Emekçi Hareket Partisi

Türkiye Sosyalist hareketi bakımından, 22 Temmuz seçim sonuçlarını birkaç düzlemde değerlendirmek gerekiyor.

Birincisi, seçimlere toplumun verdiği yanıtın analizi; seçim sürecinde toplum bütün katmanlarıyla politize olmuş, siyasi özneler kadar siyaset konuşmuş ve sonuçta tercihini kendine göre bir rasyonel ile yapmıştır. Baskı ve zor dönemlerinin, eninde sonunda kendisine zam ve zulüm ile döndüğünün farkında olan halklar, tercihlerini darbeden değil, demokrasiden yana yapmıştır. Emekçilerin kendi öz çıkarları açısından bu rasyonel ile davranmaları, ezilenler lehine bir dünya tasavvur eden sosyalistler için önemlidir. Yani kaybeden, "mantıksızlıkla" suçladıkları halka esasta düşman olanlar, ona seçimlik hakkı bile çok görenler olmuştur. Fakat buna ve Bin Umut vekillerimizin meclise girmiş olmasının verdiği sevince rağmen, kazanan tam olarak sosyalistler olmadığı sürece, bu sonuç ne işimiz yarar? Hele de seçimin ana galibi liberal AKP'nin zaferinin esas çekirdeğini, emekçi oyları değil, burjuvazinin temsiliyeti konusunda rüştünü ispat oluşturuyorken.

Biz diyoruz ki, bu olgu yine de işi-

mize yarayabilir. Çünkü milliyetçiliğe beklenen oranda oy vermeyen, Uzan ve Ağar gibi figürleri silen, en azından kendi aleyhine bir seçim yapmamaya dikkat eden bir toplum, sosyalistler için de imkanlar sunar. Yeter ki, biz, topluma seslenmeyi tercih edip, buna çalışalım. İlk mesaj şudur; toparlanmamız lazım. AKP'nin halkla kurduğu ilişki tarzını aşmanın yolu, konuyu kömür dağıtmaya indirgemenen, o ilişkide oluşan bir tür suni dengeyi kırmaktır; kömüre muhtaç bırakan IMF politikaları ile kömür dağıtmak arasındaki ilişkiyi deşifre etmek ve gerçekten onlar yararına çalışmak bizim işimizdir ve bu toparlanmamızı gerektirmektedir.

Buradan ikinci düzlemimize; kendimize gelebiliriz. Sosyalistler olarak nasıl toparlanacağız? Seçim atmosferindeki kutuplaşmada, sosyalist solun geniş kesimlerince arzu olarak dile gelen ezilenlerin cephesini yaratmak ihtiyacı, ezilen ulusun temsilcilerinin ve sosyalistlerin yıllar sonra meclise girmiş olduğu günümüzde, hem daha yakıcı hem de daha imkansız hale gelmiştir. Seçimlere bağımsız adaylarla girilmesi isabetli kararı ve bu kararın basiretle, birlik içinde uygulanabilmesi, ezilenlerin kendi siya-

si araçlarını yaratabileceğine dair özgüvenimizi bir kez daha tazelenmiştir. Nitekim, şu anda "çatı partisi" fikri üzerinden bir tartışma yürümedir. Bu tartışmada, tıpkı seçim öncesi cephe siyasetinde olduğu gibi farklılıklar olması da, bu çatının öznelere olması beklenen DTP'nin ve sosyalist partilerin kendi içlerinde özgül tartışmaların olması da olağandır ve politik hayata aittir.

Şu anda hareket halinde olan her şey, elbette bir kanala akacaktır; ancak belirtmek isteriz ki, bu akışın mükemmel, pürüzsüz, çok berrak, kısacası ideal şartlarda olmasını beklemek bir şey yapmamak anlamına gelecektir.

Tartışmalarda dile gelen, birlik-emekçilerin örgütlenmesi içiçeliği, birlik-geniş ittifak siyaseti içiçeliği, birlik-mevcut siyasi yapıları aşmanın içiçeliği gibi, sosyalistlerin birliğinin hep diyalektik biçimde bir başka sürece bağlanması, hepimizin katılabileceği genel ve soyut doğruları tekrarlamaktan öte bir durum yaratmıyor.

"Sosyalistlerin birliği tek başına hedef olamaz, mevcut yapıların bir araya gelmesinin ötesine geçmeliyiz" deniyor. Tabii ki, bu da doğru öner-

me olabilir, ancak mevcut yapıların birliğini sağlamak, kendi başına bir hedef olarak da yeteri kadar güçlüdür; çünkü yapılamamaktadır. Tartışmalarda aşılması arzu edilen "eski alışkanlıklar", herhalde örgütsel birleşme tutumunu, basiretini gösterebilmiş olmak değildir; çünkü, bu zaten ya hiç olmamakta ya da çok zayıf gerçekleşmektedir.

Oysa eleştirilmesi ve değiştirilmesi gereken de budur; solun, sosyalistlerin, devrimcilerin kendi kimlik politikalarına tutunarak politika yapmalarında radikal bir değişiklik yapmak gerekiyor. Bir örnekle daha açık anlatalayım. Seçim sürecinde İstanbul Okmeydanı'nda seçim afişlerinin asılı olduğu duvar, tam olarak bunun fotoğrafıdır. Üzerinde en az on iki tane sosyalist ve devrimci grubun sadece kendi öz programına bağlı kalarak propaganda yaptığı afişleri taşıyan bu duvar, parçalı varoluşumuzun ibret verici olumsuz bir örneğidir. İşte o duvara, birlikte ve net bir sözü halklarımıza söyleyen afişler yapabilmek, yani mevcut örgütlerin sağlam biçimde diğer örgütler ile en ileri düzeyde örgütsel birlikler yapabilmelerini sağlamak hiç de azımsanacak bir hedef değildir.

SOSYALİSTLER SEÇİMDEN SONRA NE YAPMALI?

Kamil Tekin Sürek-EMEP Genel Başkan Yardımcısı

Sosyalist ya da demokratik parti ve gruplar seçim sonuçlarını değerlendirdi. Bu değerlendirmeler de çeşitli biçimlerde kamuoyuna açıklandı. Bu nedenle, Emek Partisi'nin değerlendirilmesinin bilindiğini varsayıyorum ve bu yazının konusu da daha çok seçimden sonraki duruma ilişkin olduğundan, seçim sonuçlarının değerlendirilmesi konusuna girmiyorum.

Sosyalistler seçimden sonra ne yapmalı? Elbette güçlerini birleştirmeli. Sadece sosyalistler değil, antiemperyalist, demokratik bütün güçlerle güçleri-

ni birleştirmeli.

Güçleri birleştirmenin biçimleri tartışılabilir, ama birliğin gerekli olup olmadığı tartışılmaz kanısındayım.

Biz birlikten söz ederken, hemen 3 Kasım seçimlerinde oluşan Emek, Barış Demokrasi Bloğu'na gönderme yapıyoruz. Bu ittifak elbette mükemmel değildi.

Hatta, bir ittifak başlangıcı sayılabildi; ama yarattığı hava ve kitleleri etkileme gücü, birliğin sağlanlaştırılarak daha ileri götürülmesini gerekli kılıyordu. Maalesef bu birliği ilerletemedik.

Eğer, o günden bugüne bir program etrafında (3 Kasım ittifakının bir programı vardı ama yetersiz, tartışılan ve değiştirilmeye muhtaç bir programdı).

Fakat, birliğin sürdürülmemesinin nedeni program tartışmaları değildi) merkezi ve yerel örgütlerin oluşturulduğu bir birlik oluşturulabilseydi, 22 Temmuz seçimlerinde daha başarılı sonuç alınabilir, TBMM'deki temsilcilerimiz nitelik ve nicelik olarak daha güçlü olabilirdi.

22 Temmuz seçimleri öncesi, Ortak

Bağımsız Aday Platformu tartışmalarında hemen hemen bütün çevreler birlikten yana görünse de, pratikte bilinen nedenlerle zayıf bir seçim işbirliği sağlanabildi.

Şimdi, birlik konusu yine gündemde. Bu kez, 3 Kasım sonrası gibi gelişmelere izin verilmemelidir. Birlik sorununu açıktan tartışılmalıdır.

Bizce birlik, halkın en ileri kesimlerinin birleştirilmesi için zorunludur. Devrimci bir görevdir. Bu görevi yerine getirmeyenler, halka ve tarihe karşı sorumlu olacaktır.

ACİL İHTİYAÇ: SOMUT MÜCADELE PROGRAMINA SAHİP BİR CEPHE

Sevta Akdağ-Sosyalist Dayanışma Platformu

Politik ortamda seçim sonrası süreç, başlıca iki konu üzerinde olacak görünüyor. İlki, bölgedeki gelişmeler, "Irak'ın yumuşak üçe bölünme"sinin yaratacağı etkilerdir. "Kürt sorunu" gündeminin nasıl yaşanacağı da bu ekseninde açığa çıkacaktır. İkincisi, neoliberal ekonomi politikaların derinleşmesinin yaratacağı geri tepmeler olacaktır. "Neoliberal stratejinin" yarattığı "zenginlik" ve hatta "demokrasi" hayali ile "ulusalcı stratejinin" yarattığı "bağımsızlık" hayalinin gerçeklerle yüzleşme dönemi içine giriliyor.

Örgütsüzlüğü, dağınıklığı ve etkisizliği had safhaya çıkan Devrimci Hareketin bu ortamda kendine hangi taktik yolları yaratacağı önemlidir. Politik ortamı belirleyecek olan iki konu Devrimci Hareketin temel taktik yönelişlerinin de zeminini oluşturuyor.

Büyük bir enerji ve usta taktiklerle davranıldığında önümüzdeki süreç Devrimci Hareketin günümüz koşullarını karşılayan yeni bir doğuş dönemi de olabilir.

Tam bu noktada iki temel zafın nasıl aşılabileceği sorusu gündeme geli-

yor. Birincisi, süreci somut, çerçevesi iyi çizilmiş taktiklerle karşılama zafıdır. Politik ortamın dayattığı kimi gündemlere kısa süreli "kampanyalar"la yanıt üretme dışında devrimci hareketin uzun süredir, örgütlenme hedefleri de olan dönemselleştiren taktikler üretebildiği söylenemez.

Diğeri "büyük bir enerji" açığa çıkarma sorunudur. Devrimci Harekete dağınıklığın, ufuksuzluğun, etkisizliğin damgasını vurduğu süreç devam ediyor. Ancak, son bir yılda yaşanan küçük çaplı başarılar, somut hedeflere ortak bir irade ile yüklenildiğinde

"bir etki alanı yaratılabildiğini" göstermiştir. Örneğin, bütün eksikliklerine ve zaaflarına rağmen 22 Temmuz'a dönük "Bin Umut Adayları" çalışması bunlardan bir tanesidir. Küçük de olsa başarılı pratikler devrimci harekete, moral ve enerji katıyor.

Tüm bunlar, kendisini sokakta inşa edecek, güncel politik meselelere dönük somut mücadele programına sahip bir "cephenin" inşasını acil bir sorun olarak devrimci hareketin önüne koymaktadır. Bu süreci başlatma iradesi en kısa zamanda ortaya konulmalıdır.

SOSYALİST ODAK YARATILMALI

Hatice Erbay/Mehmet Saltoğlu-14 Mayıs Platformu

2 2 Temmuz seçim sürecinde ortak tavır alamayan sol, marjinal, etkisiz ve dağınık duruş sergiledi. Ama Bin Umut Adayları'nın Meclis'e girmesiyle birlik fikri yeniden canlandı, birlik projeleri ortaya atıldı. Ama her zaman olduğu gibi, sosyalistler "nasıl bir birlik?" sorusuna da farklı yanıtlar veriyor. Ayrıca "solda birlik" ile "sosyalistlerin birliği" arasında da derin ayrımlar var.

Seçim sonrası üç birlik tasarısı ortaya çıktı. Birincisi; DTP ile Kürt hareketine yakın duran sosyalistlerin ortak bir çatı altında birliği (Halkların Kardeşliği). İkincisi; Ufuk Uras'ın etrafında şekillenen, kuruluş dönemi ÖDP'sinin sosyal demokratlara açıla-

rak genişletilmiş hali (Solun Birliği). Üçüncüsü; birbirine yakın açılara sahip sosyalist güçlerin, "yeniden kuruluş"u ortak örgütlenme içinde gerçekleştirecek "birlik"i (Sosyalist Odak).

14 Mayıs Platformu, ortak kökenden gelmekle birlikte çeşitli politik çizgileri benimseyen sosyalistlerden oluşuyor. Buna karşılık sosyalist hareketin birliği tüm 14 Mayısçıların ortak talebi ve özlemi olageldi. 14 Mayıs'ın Sosyalist Forum'un bir bileşeni olması da az çok bir yaklaşım ortaklığını gösteriyor.

Öncelikle birbirine yakın açılara sahip sosyalistlerin, kendi aralarındaki farklılıkları bir zenginlik olarak kabul edip bir an önce birleşmesini

mümkün ve gerekli görüyoruz. Yani 'sosyalist bir odak'tan yanayız. Aksi halde ya Kürt hareketinin gölgesinde kalıp etkisiz eleman haline gelinir, ya da sosyalistlerin "sosyal demokrasiye" taze kan olmasına yol açılır.

Üçüncü seçenekte hedeflenen birlik hangi sosyalistlerin birliği olacak? Birincisi, sosyalistler içindeki ulusalcı eğilimle ve liberal solculukla arasına kesin çizgiler çeken sosyalistlerin birliği olmalıdır. İkincisi, Marksizmi bir dogma olarak değil, Marksist yöntemle kendisini sürekli yeniden üreten, yenileyen bir hareket olarak gören sosyalistlerin birliği olmalıdır. Üçüncüsü, devrimi önüne hedef olarak koyan, sistemle çatışmayı ve bu

çatışmanın bedellerini ödemeyi göze alanların birliği olmalıdır.

Bu birlik sadece var olan örgütlerin bir araya gelmesi ile değil, ortak açığı paylaşan grup, çevre ve bağımsız kişilerin de etkin olarak katılacağı, daha da önemlisi toplumda devrimci damarı yakalayacak bir yol olarak görülmelidir. Ayrıca bu birlik, ortak program ve ilkelerin ötesindeki farklılıkları meşru görmeli, kadın hareketi gibi anti-kapitalist dinamikleri kendi içinde özerk platformlar olarak tanımalıdır. En önemlisi de, bu örgütlülüğün ülkenin ve işçi sınıfının temel sorunlarına ilişkin ortak politikaları olmalıdır.

SEÇİMLER VE SOSYALİST SOL

Günay Kubilay-Sosyalist Demokrasi Partisi Genel Başkan Yardımcısı

Sosyalist solun baskın erken seçimler karşısındaki durumu Temmuz'da greve giden örgütsüz kömür işçisinden hiç de farklı değildi. Sosyalist sol, erken seçim rüzgarına dağınık, örgütsüz, hazırlıksız ve elverişsiz koşullarda yakalandı. Arkasında derin izler bırakan, kendine özgü somut sonuçlar doğuran bir varlık gösteremedi. Temmuz sıcaklığında akittiği seçim terini "ortak havuzda" toparlayacak, 3 Kasım'da olduğu gibi bir blokla seçime girecek imkanları sağlayamadı.

Seçim sonuçları uzak geleceğe ertelenmeksizin, eş zamanlı ve sembiyotik ilişki içerisinde birbirini besleyerek gelişmesi gereken iki temel yakıcı ihtiyacı bir kez daha ortaya koydu:

Birincisi, sosyalist solun sosyalist demokrasiyi temel alan "devrimci program" etrafında "birleşik, çoğulcu

partide" birlik ve yeniden yapılanması yolunda atılan adımların hızlandırılması ve mantiki sonuçlarına ulaştırılmasıdır. Bu yaklaşım ve ihtiyaca uygun olarak başlayan ve seçim süreci nedeniyle kesintiye uğrayan Sosyalist Forum Girişimi'nin yeniden başlatılması, başarıyla sürdürülmesi ve sonuçlandırılması gerekiyor.

Girişim "yeniden kuruluş" hedefi doğrultusunda özgün çalışmalarını sürdürürken, kendi dışındaki 'yeni arayış'lara, 'solu toparlama girişimleri'ne de kayıtsız kalmamalıdır. Girişim, kendi özgün çalışmaları ve programını kesintiye uğratmaksızın bu tür girişimlerin toplantılarına katılmalı, düşüncelerini paylaşmaktan kaçınmamalıdır.

İkincisi, merkezinde sosyalist hareket ile Kürt özgürlük hareketinin yer aldığı, tüm toplumsal muhalefetin bir

"demokratik cephe"de güçlerinin birleştirilmesi ve kalıcı ittifakının yolunun açılmasıdır. Emek, barış, demokrasi güçleri, devlet iktidar güçlerinin bütün seçim cambazlıklarına, çeşitli siyasi oyunlarına karşın Bin Umut adaylarının Meclis'e girmesi ve grup kurmasıyla önemli bir mevzi kazanmış bulunuyor. Bu, solun ve toplumsal muhalefetin toparlanması ve kendini bir hareket düzeyine taşıması bakımından önemli bir imkan olarak değerlendirilebilir.

Şimdi sıra, bu mevziyi parlamenter zayıflıklara düşmeksizin etkili biçimde değerlendirecek adımlar atmak, sokak ile Meclis'in sözünü ve eylemini bir çatı altında birleştirmektir. Toplumsal muhalefet bütünlüklü bir demokrasi programı etrafında bir cephede güçlerini birleştirebilir ve bu cephenin yasal biçimi olarak bir "Ça-

tı Partisi' kurabilir.

Çatı Partisi, onu oluşturanların "bağımsız örgütsel varlıkları" ve "hükmi şahsiyetleri"ni koruduğu ve sınırlı sayıda üyeye kurulacak bir model olabilir ve hemen herkesin özlemi olan kalıcı bir ittifak ilişkisinin yolunu açabilir. Çatı Partisi ve onun Meclis Grubu etkili oldukça, sokak ile bağlarını güçlendirdikçe, bir süre sonra işçilerin, emekçilerin, ezilenlerin bir umudu haline gelebilir ve etkili bir "politik çekim merkezi" olarak öne çıkabilir.

Gerek sosyalist solun yeniden yapılanması ve birliği, gerekse ittifakın bir biçimi olarak çatı partisi hem zorunlu hem de mümkündür. Ünlü Alman Komünisti Karl Liebknecht'in dediği gibi "mümkün olanın sınırlarına ancak imkansız isteyenler ulaşabilir".

Diyarbakır Milletvekili Akın Birdal ile Meclis'te görüştük

MECLİS İÇİ MUHALEFETİ SOKAKLA BULUŞTURALIM

Son parlamento seçimlerinde, DTP'nin temel gücünü oluşturduğu Bin Umut Bağımsız Adayları listesinden, Türkiye solundan sosyalistler de seçildi. Meclis'e giren sosyalistlerden Akın Birdal ile Meclis'te nasıl bir çalışma yapacağı, solun birliği, politik durum konularında görüştük.

Uzun süredir insan hakları mücadelesinde yer alan Akın Birdal, İHD kuruculuğu, genel sekreterliği ve genel başkanlığı yapmasının yanı sıra çeşitli sosyalist partilerin kuruculuğunu ve yöneticiliğini yaptı. Kurucusu olduğu ve bir dönem genel başkanlığını yürüttüğü (2002-2004) Sosyalist Demokrasi Partisi'nin ve İHD'nin Onursal Başkanı'dır.

S DP'nin onursal başkanısınız; aynı zamanda Bin Umut adayları listesinden Diyarbakır'dan milletvekili seçildiniz. Meclis'e girdikten sonra da DTP grubuna katıldınız. İkili bir kimliğiniz var: Türkiye solundan bir sosyalist ve bir DTP'li. Bu ikisini birlikte nasıl götüreceksiniz?

SDP'li olmak ve DTP grubuna üyelik birbiriyle çelişmez. Bir sosyalist ve bir SDP'li olarak Kürt sorununu Türkiye'nin çözülmesi gereken öncelikli sorunu olduğunu düşünüyorum. Türkiye'nin demokratikleşmesi, sivilleşmesi ve özgürleşmesi, vesayetten kurtulması Kürt sorununun çözümüne bağlı. Ayrıca sınıfsal dayanışmayı halklarımız için çok önemli görüyoruz. Özgürlük mücadelesi ile emek mücadelesi örtüşüyor. Halklarımızın geleceğini burada görüyoruz. Bin Umut Adayları olarak biz birlikte yola çıktık, 20 kişi. Bu grubun olması gerekiyordu. Biz yapılması gerekeni yaptık. Biz bütün ezilen sınıf ve halkların nüanslarını, kendi aidiyetlerini koruyarak ortaklaşmasının, tek çatı altında daha kolay olacağını düşünüyoruz. Şimdi bizim dışımızda da bu çatı partisi fikrini gündeme almış partiler var.

DTP ancak sizin katılmanızla grup oluşturabiliyordu ve katıldınız. Mesela 23 milletvekili olsaydı yine DTP grubunda olur muydunuz?

Değerlendirirdik tabii. Eğer 23 milletvekili olsaydı, o zaman daha özgür bir değerlendirme yapabilirdik. Ama zaten DTP grubuna dahil olmak bana çok uzak değil.

Seçim sonrasında solda birlik fikri yeniden canlandı. Özetle üç birlik projesi atıldı ortaya ve bunlar tartışılıyor: Birincisi, çeşitli örgütlerden Türkiyeli sosyalistlerle Kürt hareketini bir araya getiren bir çatı partisi. İkincisi, Ufuk Uras'ın çevresinde tasavvur edilen, ilk dönem ÖDP'sinin sosyal demokratlara açılarak genişletilmiş hali. Üçüncüsü ise öncelikli olarak Türkiyeli devrimci sosyalistlerin (özel olarak Sosyalist Forum bileşenlerinin) birliğini sağlayan bir parti. (Bu sonuncusu, diğer olasılıkları da gözlemle birlikte öncelikli görevin sosyalistlerin birliği olduğu fikrini taşıyor.) Bu birlik projeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ufuk Uras'ın niyeti ÖDP genel kurulundan sonra belli olacak bana göre. Sosyalist solun bir araya gelmesi, Sosyalist Forum'daki gibi oluşumlar ve ortaklıkların Özgürlük Hareketiyle buluşması ön açıcı olur. Var olanların bir araya gelmesi değil, bu yeterli olmaz. Diğer girişimler, emek hareketi, demokrasi hareketi, sivil toplum örgütleri, odalar, kadın ve gençliğin devrimci dinamikleri-

ni dahil etmek gerekir. 80 sonrası savrulmuş aydınları, aidiyet arayanlar, bir çok Marksist, sosyalist... hepsinin aynı çatıda buluşmasının kazanımı çok olur.

Öncelikli öneriniz bir çatı partisi mi?

Evet. Sosyalist solun devrimci yurtseverlerle ortak bir platformda buluşması özendirici olacaktır. Sosyalist sol kendi arasında bir birlik yakalarsa ve bir çözüm haline gelirse Kürt hareketi ile de daha kolay buluşur. Çünkü Kürt hareketinde de milliyetçi akımlar güçleniyor. Solda bir güç olursa, Kürt hareketindeki milliyetçi akımların önünü kesecektir. Sol, Kürt hareketine böyle bir katkı sağlayabilir.

Nasıl bir çatı?

Sol/sosyalist hareketin birliğine nicelik olarak bakmamak lazım. Nitelik çok önemli. Ayrıca dağınık ve örgütsüz potansiyel büyük bir güç var. Bu buluşmada kimse kendine abi rolü biçmemelidir. Bizi ortaklaştıran bir program olacaktır. Bu programa göre davranılır. Çok olanın belirleyici olduğu değil, eşitlikçi bir yapı olmalı. Örneğin dönerli sözcülük gerçekleştirilir. Böyle bir ortak çatı, topyekün bir demokratikleşmenin, özgürleşmenin kapısını açar.

Bin Umut Adaylarının 22'sinin Meclis'e girmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

22 Temmuz'da bir eşik aşıldı. Kürt Hareketi Bin Umut listesini çıkararak çok önemli, stratejik bir karar verdi. 1960'lı yıllardan bu yana ilk kez sosyalistlerin ve Kürtlerin kendi kimlikleriyle Meclis'e girmeleri önemli bir kazanımdır. Bu ileriye nasıl taşınır? Bunun önünü nasıl açarız. Böyle bakmak lazım. Yüzde 10 barajı boşa çıkarılmıştır. Bana göre önümüzdeki seçimlerde yüzde 10 barajı olmayacaktır. Avrupa Birliği ile ilgili düzenlemeler, barajı düşürmenin bahanesi olacak. Ama aslında baraj sorunu, halkın iradesiyle aşılmıştır. Önümüzdeki seçimlerde ortaklaşmış irade ve iyi bir çalışma ile 120'yi aşkın millet-

Türkiye'nin demokratikleşmesi, sivilleşmesi ve özgürleşmesi, vesayetten kurtulması Kürt sorununun çözümüne bağlı. Ayrıca sınıfsal dayanışmayı halklarımız için çok önemli görüyoruz. Özgürlük mücadelesi ile emek mücadelesi örtüşüyor. Halklarımızın geleceğini burada görüyoruz. Bin Umut Adayları olarak biz birlikte yola çıktık, 20 kişi. Bu grubun olması gerekiyordu. Biz yapılması gerekeni yaptık. Biz bütün ezilen sınıf ve halkların nüanslarını, kendi aidiyetlerini koruyarak ortaklaşmasının, tek çatı altında daha kolay olacağını düşünüyoruz.

vekili taşınabilir Meclis'e. Toplumsal muhalefet dinamiklerini parlamentoya taşımak önemlidir. Bugün gelinen aşama, parlamenter demokrasi çerçevesiyle bakanlar için önemli bir seçenek yaratmıştır. Bir de 'halka rağmen halk için' anlayışından da kurtulmak gerekiyor. Biz halkın itici gücünü, kadınların, çocukların, gençlerin buluşmasının muazzam itici gücünü yeniden yakaladık.

Toplumsal dinamikleri parlamentoya taşımaktan söz ettiniz. Bu nasıl gerçekleşecek?

Bir anda gerçekleşeceğini söyleyemeyiz. Bunun kanalı açacak şey, parlamentodaki 20 kişilik grubu sokaktaki parlamento dışı muhalefetle buluşturmak. Odalarla, sendikalarla, kadın ve gençlerle buluşturmalıyız. Sokakta, mücadelede içinde dayanışma ve kardeşleşme güven yaratır. Masa başında buluşmak sonuç alıcı olmuyor. Alınsa da sağlam temelleri oluşmuyor ve derhal dağılıyor. Yoldaşlaşma, kardeşleşme böyle bir güvenle parlamentoya taşınabilir. Yakalanan fırsat böyle değerlendirilmelidir.

Genel olarak Kürt partileri kurulurken 'biz Türkiye partisi olacağız' dediler. Fakat bu hiç gerçekleşmedi. Türkiye işçi ve emekçilerinin sorunları hep -biraz da anlaşılır şekilde- Kürt Hareketinin muazzam sorunlarının altında kaldı,

Sosyalist solun bir araya gelmesi, Sosyalist Forum'daki gibi oluşumlar ve ortaklıkların Özgürlük Hareketiyle buluşması ön açıcı olur. Var olanların bir araya gelmesi değil, bu yeterli olmaz. Diğer girişimler, emek hareketi, demokrasi hareketi, sivil toplum örgütleri, odalar, kadın ve gençliğin devrimci dinamiklerini dahil etmek gerekir. 80 sonrasının savrulmuş aydınları, aidiyet arayanlar, bir çok Marksist, sosyalist... hepsinin aynı çatıda buluşmasının kazanımı çok olur.

unutuldu. Şimdi Meclis'teki DTP grubu da kendisini Kürt sorunuyla sınırlamayacağını, emekçilerin sorunlarına da sahip çıkacağını söylüyor. Ama yine Kürt Hareketinin sorunları mı neredeyse tek başına öne çıkacak? Mesela basında, DTP grubunun ilk iş olarak İmralı ile ilgili bir soru önergesi hazırladığı haberi çıktı...

Hayır, öyle bir önerge verilmedi. Mesela biz daha yeni Adapazarı'ndaki fındık üreticileriyle, tarım işçileriyle görüştük. Çalışma ve yaşam koşulları, ürün fiyatlarıyla ilgili çalışmalar yaptık. Bunu bir rapor haline getireceğiz ve bir soru önergesi vereceğiz. İnsan hakları, emek boyutu beni ilgilendiren taraflar. İşkence ve cezaevleri, 301. madde ve diğerleri, azınlıklar, Hrant Dink cinayeti bizim gündemimizde olacak. THY işçileriyle dayanışma içinde olduğumuzu açıkladık. Grev yapan işçilerin yanında olacağım. Ben sosyalist kimliğimle buradayım.

Bin Umud listesinden seçilen ÖDP eski Başkanı Ufuk Uras basında çıkan bir beyanatında 1960'lı yıllardan beri Meclis'e giren ilk (dolayısıyla tek) sosyalist olduğunu söyledi. Bu konuda ne dersiniz?

Kendisiyle karşılaştığımızda bu anlamda bir şey söylemediğini bana ifade etti.

Ama bildiğimiz kadarıyla kamuoyu önünde bunu düzeltmedi.

Ben dört sosyalist partinin (SBP, BSP, ÖDP, SDP) kuruculuğunu, yöneticiliğini yaptım. Başka söze gerek var mı? Kaldı ki, yalnız ben değil, DTP grubunda yer alan başka sosyalist arkadaşlar da var.

Cumhurbaşkanlığına Abdullah Gül'ün seçilmesini nasıl görüyorsunuz?

Dün cumhurbaşkanının konuşmasını dinledik. Çoğulcu, eşitlikçi, özgürlükçü bir konuşmadı. Herkese eşit yaklaşacağını vaadeden bir konuşmadı. Buna kulağımızı çeviremeyiz. 7 yıl önce Sezer de böyle iyi bir konuşma yapmıştı. Anayasa Mahkemesi'nin 38. yılında yaptığı konuşma biz insan hakları savunucuları için önemli bir referans olmuştu. Özgürlükçü, eşitlikçi, çağdaş bir konuşmadı. Ama sonradan ayrımcı, statükocu, tarafgir, halktan uzak, soğuk bir cumhurbaşkanı oldu. Toplumun hiçbir kesimine hitap etmemiştir. AKP tarafından çıkarılan Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasasını tereddüt etmeden onaylamıştır. Bu nasıl özgürlükçülüktür. Bizim önümüzde bu yasayı kaldırmak görevi durmaktadır. Önümüzdeki günlerde Çankaya'ya çıkacağız, kendisine bir dosya sunacağız. Kürt sorunun çözümünü demokrasi için olmazsa olmaz görüyoruz. Bu çözümsüzlüğün her şeye; ekonomiye, kültüre, siyasal ve toplumsal yapıya yıkıcı etkileri var.

Tayyip Erdoğan son günlerde bir Hizmet-İş sendikasının kongresinde yaptığı konuşmada emek hareketinin güçlendirilmesi gerektiğinden söz etti. Sizce neden böyle konuştu?

Evet, bir emek örgütü lideri, sol bir parti lideri gibi konuştu. Seçimden önce Kürt oylarını almak için de her şeyi

yaptı. Şimdi toplu sözleşme görüşmelerinin sürdüğü bir dönem. THY grevi kapıdaydı. O konuşmalar biraz da işçilerin grev silahını elinden almaya yönelik konuşmalardı.

Son yıllarda, ama özellikle cumhurbaşkanı seçimi sürecinde yapay bir laik-antilaik kamplaşması yaratıldı. Bunun siyasette bir karşılığı olsa da, halkın gerçek sorunlarıyla bir ilişkisi yok. Bu hava sonucunda seçimlerde emekçilerin sorunları ve çözüm yollarına ilişkin hiçbir şey konuşulmadı. Genel Kurmay Başkanı'nın 27 Ağustos'taki konuşması da aynı minval üzereydi. Bu gerilim sürer mi?

Dediğiniz gibi bu yapay bir kamplaşma. Türkiye laik değil ki, laik-antilaik tartışması yapılsın. Alevi bir vatandaşın AİHM'de açtığı bir dava geçen günlerde Türkiye aleyhine sonuçlandı. Laik bir hukuk devletinde herkes istediği gibi inanır ve yaşar. Ama Türkiye böyle değil. Genel Kurmay Başkanı'nın konuşması rejim içindeki iktidar mücadelesini yansıtıyor. Mevcut sistem içinde bazı kurumlar vesayetlerini sürdürmek, kimisi de vesayetten kurtulmak isteyecek.

Ama sert bir çıkıştı. İkinci bir muhtıra gibiydi.

Sert çıkış yaptı da ne oldu? Bu ülkede darbeler hep dış dinamiklerle olmuştur. ABD ve Pentagon vize vermedikçe Türkiye'de darbe olmaz. Öyle kolay değil. Yönetime talipsen en fazla bir hafta sonra herkesin ekmeğini suyunu vermen gerekir. Bazı projeler var, mesela Genişletilmiş Ortadoğu Projesi. Bunlar Türkiye üzerinden giden stratejiler. Bunlar için de Türkiye'de bir istikrar isteniyor. Bu da AKP üzerinden planlanmıştır. Süreç yeni sürprizlere açık değildir.

Söyleşiyi yapanlar: HALİT ELÇİ-HATİCE ERBAY

Niteliksiz büyümenin sınırlarına geliyoruz

KİŞİ BAŞINA 10 BİN \$ PALAVRASI

2006 için, 400 milyar dolar olarak açıklanan milli gelirin, 7 yıl sonra 800 milyara ulaşması için yüzde 11'i aşan bir büyüme düzeyinin kesintisiz sürdürülmesi gerekir. Bu da, dünyanın herhangi bir ülkesinde görülmemiştir. Hiçbir bilimsel gerçeğe dayanmayan bu hedefin, bu kadar propaganda malzemesi yapılması ve bir tepki görmemesi ise akıl alacak şey değildir.

MUSTAFA SÖNMEZ *

60. hükümetin en büyük hedeflerinden biri, 2013 yılında kişi başına gelirin 10 bin dolar olmasıdır. Hükümet programında bu açıkça belirtiliyor. 21 çeyrekte elde edilen ekonomik büyüme sürdürülerek 800 milyar dolarlık bir milli gelire ulaşılması amaçlanıyor.

2006 için 400 milyar dolar olarak açıklanan milli gelirin, 7 yıl sonra 800 milyar dolara ulaşması için yüzde 11'i aşan bir büyüme düzeyinin kesintisiz sürdürülmesi gerekir. Bu da, dünyanın herhangi bir ülkesinde görülmemiştir. Hiçbir bilimsel gerçeğe dayanmayan bu hedefin, bu kadar propaganda malzemesi yapılması ve bir tepki görmemesi ise akıl alacak şey değildir.

AKP sözcüleri, dört yıllık iktidarlarında Türkiye ekonomisine yüzde 7,6'lık bir büyüme sağladıklarını belirtiyorlar. Dolar hesabıyla, milli gelirin dört yılda 182 milyar dolardan yaklaşık 400 milyar dolara çıktığını, bunun da yılda ortalama yüzde 16'lık bir büyüme hızı anlamına geldiğini, böylece, kişi başına 5500 dolarlık bir milli gelir düzeyine ulaşıldığını ifade ediyorlar.

Bununla da kalmıyorlar; 60. hükümet programında, 2013 yılında kişi başına gelirin 10 bin dolar olması hedefleniyor. Yani, 21 çeyrekte elde edilen ekonomik büyümenin sürdürülerek, 2013'te bugünkü 400 milyar dolarlık düzeyinden, 800 milyar dolarlık bir düzeye çıkacağını, o günkü tahmini nüfusun 80 milyon olacağı, dolayısıyla kişi başına gelirin de 10 bin dolara ulaşacağını üfürüyorlar.

Yüksek faiz, sıcak para

Evet, üfürüyorlar, çünkü hem bugünkü 5500 dolarlık kişi başına gelir verisi şaibelidir, yanıltıcıdır, hem de 2013'ün 10 bin dolar iddiası. Neden mi?

Önce "dolar hesabıyla zenginleşme" iddiasını ele alalım. Merkez Bankası'nın hesaplamalarına göre, 2002 ile 2006 arasında döviz reel olarak yüzde 18 oranında ucuzladı. Yani dolar ve avro fiyatları, ticaret yaptığımız dış ülkelerdeki fiyat hareketlerini ve Türkiye'deki enflasyonu izleyecek biçimde seyretseydi, bugünkü kurlara göre bunların yüzde 18 daha yüksek olması gerekecekti.

Döviz kuru hareketlerinde böyle bir uyumsuzluğun dolarla yapılan milli ge-

lir hesaplarına yansımaları ise şöyle açıklanabilir:

2002 sonunda doların fiyatı 1,64 YTL idi; 2005 sonunda ise 1,34 YTL'ye inmiş, yani yüzde 18 oranında düşmüştü. Bu iki tarih arasında fiyatlar yüzde 33 arttı. Büyüme sıfır olsaydı bile, sadece enflasyon ve döviz kuru hareketleri arasındaki kopukluk nedeniyle, dört yılda dolar cinsinden büyüme yüzde 60 görünecekti. İktidar da, dolar hesabıyla gösterdiğimiz gelişmeyi bol bol propaganda malzemesi olarak kullanacaktı. 2002-2006 döneminde dolar hesabıyla 2003 milli gelirin 239 milyar dolarından 2006'da 400 milyar dolara çıkması, dolayısıyla, yılda yüzde 16'lık büyüme hızına ulaştığı iddiasının büyük bölümü bir yanıltmacadır ve yüksek enflasyon koşullarında (yüksek faiz verip sıcak para çekilerek) ucuzlatılan döviz oyunundan kaynaklanmaktadır.

2013'e kadar, bu döngünün sürerek 800 milyar dolarlık milli gelire ulaşması için yine ucuz döviz politikasının bugüne kadar olduğu gibi sürdürülebilmesi ve hatta her yıl yüzde 10'ları aşan bir büyüme hızının gerçekleştirileceği gibi saf bir yaklaşım söz konusudur.

Uluslararası konjonktürün etkisi

İki varsayım da çürüktür. Birincisi, 21 çeyrek üst üste büyüme yaşanan AKP

iktidarı, olağanüstü elverişli bir uluslararası ekonomik konjonktüre denk geldi. Dünya ekonomisinin 1997'yi izleyen finansal çalkantı ve kriz dönemi 2002'de son bulmuş; uluslararası sermaye akımları yeniden canlanmaya başlamıştı. Türkiye'ye yönelen dış kaynak akımları da, bu yeni konjonktürü izleyerek 2003-2006 döneminde kesintisiz yükseldi; beş yıl boyunca yabancı kökenli sermaye girişi 114 milyar dolara ulaştı. AKP iktidarı da IMF'ye sadakatle çalışarak, dış kaynakların sağladığı büyümenin meyvelerini toplamayı bildi. Ama bu rüzgar böyle devam eder mi?

Dünya ekonomisindeki bu konjonktürün sonuna geldiği görüşü yaygınlık kazanmaktadır. Bu bakımdan 2007'nin ilk yarısında Türkiye'ye dönük sermaye hareketlerinin bir önceki yıla kıyası, havanın dönmekte olduğunu gösteriyor.

Ağustos konjonktürünün devamı sonunda, uluslararası sermaye hareketlerinin sadece durgunlaşması, örneğin 2006 düzeyine inmesi, büyüme hızını aşağı çekecektir. YTL'ye bağlanmış 90 milyar dolar civarındaki sıcak para stokunun çıkışa yönelme olasılığının döviz kurunu nereden nereye getireceği ise herkesin cevabını merakla beklediği bir sorudur.

Kişi başına geliri 5500 dolara çıkararak bu büyüme, gerçekte yoksullaştırıcı, niteliksiz bir büyümedir. Bu niteliksiz büyüme yıllarında Türkiye'ye giren müthiş dış kaynak, sermaye birikimini desteklememiş; ulusal tasarrufların yerine geçmiş; daha açıkçası kredi kartları, tüketici kredileri ile hanehalkını müthiş borçlandıran, adeta rehin alan bir tüketim körüklemesi ile yol alınmıştır.

Yoksullaştırıcı büyüme modeli

Kaldı ki, "kişi başına geliri 5500 dolara çıkararak" bu büyüme, gerçekte yoksullaştırıcı, niteliksiz bir büyümedir. Bu niteliksiz büyüme yıllarında Türkiye'ye giren müthiş dış kaynak, sermaye birikimini desteklememiş; ulusal tasarrufların yerine geçmiş; daha açıkçası kredi kartları, tüketici kredileri ile hanehalkını müthiş borçlandıran, adeta rehin alan bir tüketim körüklemesi ile yol alınmıştır. İhracat, ucuz ve dibe doğru yarışan bir sefillikte artırılmış; ucuz kurla yüzde 80'e varan oranda girdi ithal edip, bununla da içeride yerli tedarikçiye kepenk kapattırmanın iyi bir şey olduğu savunulmuş; turizm değerleri yok fiyatına satılmış, yani tam bir yoksullaştırıcı büyüme modeli kalcılaştırılmak istenmiştir. Ama burada da denizin bitmesi söz konusudur. Hanehalkı artık borçlanmakta zorlanmakta, borcu borçla kapatmaya çalışmakta, elindeki rezervleri tüketmektedir. Geri ödemelerde ciddi sorunlar yaşanmaya başlamıştır. Ucuz kurla borçlanma, ucuz kurla ihracat için girdi ithal etmeyi alışkanlık haline getirme, çok ciddi kırılganlıklar yaratmıştır.

Bu niteliksiz büyümenin sınırlarına geliyoruz. İlerisi için iyimser beklentiler taşımadan.

Ayrıca, bu büyümenin pek hayırlı bir büyüme olmadığını, bölüşüm ilişkilerini iyileştirmediğini, istihdam sorununu çözmediğini de geçerken belirtelim.

Büyüme işsizliği çözmez

Peki, bu büyüme yıllarında bu dinamik etkenler iyileşti mi? Sermaye birikim oranına bakalım: Cari fiyatlarla, gayri safi sermaye birikiminin milli gelir içindeki payı 1998'de yüzde 24 idi. 2006'da yüzde 21'e düşmüştü. Toplam tasarrufların milli gelire oranında da çok düşüş var, hatta daha hızlı; yüzde 23'ten yüzde 17'ye bir gerileme.

Sıcak paraya dayalı, yüksek faiz maliyetli büyümenin sürmesinde düşük reel ücretin kemikleşmesi ve yedek işsiz ordusunun durmaksızın büyümesi etkili. Dolayısıyla, büyüme, bölüşüme gelince yoksullaşmayla at başı gidiyor.

Reel ücretlerin hâlâ 2001 kriz sırasındaki düzeyine gelemediği, büyümenin ücretlilere yansımadağı unutulmasın.

2001 ilk çeyreğinde, özel sektör imalat sanayiinde 100'e yaklaşan reel ücret endeksi 2006 son çeyreğinde 88 idi, ama bu arada ekonomi 20 çeyrektir büyümüş de büyümüştü.

Büyüme sürse de işsizliğe çözüm üretmiyor. Resmi kent işsizliği yüzde 13 bandının üstüne çıktı yine. Bunun gayriresmi boyutunun yüzde 20'nin üstü olduğunu da akılda tutmalı.

Dış borçlanma rekor düzeyde

Türkiye'nin 2006'daki dış borçları 206,5 milyar dolar. Bu 2007'nin ilk çeyreğinde biraz daha artmış ve 213,4 milyar dolara çıkmış. 2006 boyunca dış borçlarımız Cumhuriyet tarihinin bir rekorunu kırarak 37,7 milyar dolar, yani yüzde 22,3 oranında arttı.

Türkiye'nin dış borcunun, kendi kategorisindeki ülkelerin, bunlara "çevre ekonomisi" diyelim, toplam dış borçları içindeki payı 1998'de yüzde 4 iken, 2002 ve 2006'da adım adım artarak önce yüzde 5,3'e; sonra da yüzde 6,4'e çıkmıştır. Neden? Dış borçların yıllık ortalama artış hızı bakımından Türkiye diğer çevre ekonomilerine fark atıyor.

1998-2006'da yıllık artış oranı Türkiye'de yüzde 10, 2002-2006'da ise yüzde 12,3. Tüm çevre ekonomilerindeki dış borç artış oranları aynı iki dönem için yüzde 3,7 ve 7,3'tür.

Ancak Türkiye'de dış borçların artış temposu, milli gelirin büyüme hızını izliyor mu? Dış borçlanma, büyümeye olumlu etki yapıyor mu?

1998 ile 2006 arasında milli gelirin yıllık ortalama büyüme hızı yüzde 3,6'dır ve bu oran yüzde 10 olan dış borç artış hızının çok gerisindedir. AKP'nin iktidar yılları Türkiye ekonomisine ortalama yüzde 7,6'lık bir büyüme getirmiş görünmektedir; ancak, dış borçlar, bu yıllar boyunca da milli gelir hareketlerinin çok üzerinde ve hızlanan

bir tempo ile yüzde 12,3 oranında artmayı sürdürmüştür.

Dış borçlanmada kamu geri çekilirken özel sektörün borçlanması, özellikle İSO 500'e giren firmaların borçlanmaları dikkat çekicidir. Toplam dış borç 2007 ilk çeyreğinde 213,4 milyar doları bulurken, bunun yaklaşık yüzde 60'ının özel banka ve reel sektör borcu olduğunu görüyoruz. Toplamı 126,5 milyar dolara ulaşan özel dış borçların yüzde 28'e yakınının kısa vadeli dış borç olması dikkat çekicidir. Hükümetin izlediği ucuz kur politikasına güvenilerek yapılan bu borçlanmaların ani bir kur artışı karşısında firmaları, giderek de mali yapıyı ne duruma düşüreceğini düşünmek bile istemiyor insan. Çok tehlikeli bir oyuna katılmıştır Türkiye sanayi şirketleri. Dışarıdan kullanılan kaynağın finansman maliyetlerine tav olmuştur ama bu tercih onları, ucuz kur politikasının tarafı haline getirmiş, AKP iktidarını da istikrarın garantörü olarak destekler duruma düşmüşlerdir. Kıscas, bir tür bilerek rehine durumuna düşme hali söz konusudur.

* Ekonomist - Yazar.

Yazısı için Mustafa Sönmez'e teşekkür ederiz.

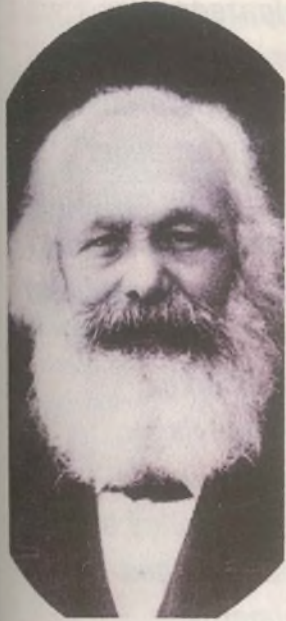

Büyüme sürse de işsizliğe çözüm üretmiyor. Resmi kent işsizliği yüzde 13 bandının üstüne çıktı yine. Bunun gayriresmi boyutunun yüzde 20'nin üstü olduğunu da akılda tutmalı.

KAPİTAL'İN GÜNCELLİĞİ

Karl Marx'ın başyapıtı Kapital'in ilk cildi, bundan tam 140 yıl önce yayımlandı. İkinci ve üçüncü ciltleri ise, Marx'ın ölümünün ardından yoldaşı ve çalışma arkadaşı Friedrich Engels tarafından yayına hazırlandı. Bu temel eser, o zamandan beri tüm Marksistler için en önemli kaynak olma niteliğini koruyor. Önemi ve güncelliğini hiç yitirmeden, dimdik ayakta duruyor.

ÖZGÜR ÖZTÜRK

Karl Marx'ın başyapıtı Kapital'in ilk cildi, bundan tam 140 yıl önce yayımlandı. İkinci ve üçüncü ciltleri ise, Marx'ın ölümünün ardından yoldaşı, çalışma arkadaşı Friedrich Engels tarafından yayına hazırlandı. Bu temel eser, o zamandan beri Marksistler için en önemli kaynak olma niteliğini koruyor. Önemi ve güncelliğini hiç yitirmeden, dimdik ayakta duruyor.

Kapital'in güncelliği, 24-25 Kasım 2007 de İstanbul'da düzenlenecek bir sempozyumda bir kez daha vurgulanacak. Sempozyum, Ekim Devrimi'nin 90. yılına da bir saygı duruşu olarak özellikle Kasım ayında yapılıyor. Ayrıca, Kapital'in akademik bir uğraş konusu olmayıp işçi sınıfına armağan edilmiş olması ve işçi hareketi ile komünist

hareketi yakından ilgilendirmesi nedeniyle, sempozyum dahilindeki etkinlikler solun en geniş kitlelerini göz önüne alacak şekilde oluşturulmuş durumda.

Sempozyumun ilk gününde, Kapital'in yapısını ve üç cildin içsel mimarisini ele alan, Marx'ın bu yapıtta kullandığı yöntemi sergileyen sunumlar yer alıyor. Yine, Kapital'deki sınıf teorisini ve toplumsal sınıfların Kapital'den hareketle nasıl anlaşılması gerektiğini inceleyen çalışmalar da sunuluyor. Türkiye'de sendikal eğitimlerde Kapital'in veya içerdiği konuların geçmişte ve günümüzde nasıl kullanıldığının tartışıldığı bir söyleşinin ardından, Kapital'in genel olarak sosyal bilimlerin alanındaki önemini ele alan bir başka söyleşi yer alıyor. İlk günün so-

nunda, Howard Zinn'in yazdığı 'Marx Geri Döndü' adlı oyun genç tiyatrocular tarafından sahnelenecek.

Sempozyumun ikinci günü, Kapital'in güncelliğini vurgulayan, Kapital'den hareketle günümüz kapitalizmini anlamayı ve geleceğin komünist toplumunu kurgulamayı amaçlayan sunumlarla açılıyor. Bu büyük yapıtı Türkçe'ye çeviren Alaattin Bilgi ile bir söyleşinin ardından, çeşitli Kapital okuma gruplarının deneyimlerini aktaran bir belgesel gösterimi yer alıyor. Sempozyum, Türkiye solunun Kapital'le olan ilişkisini tartışan, yeni açılımlar geliştirmeye yönelik bir panelle sona eriyor. Bu organizasyonun tüm devrimcilerin ilgisini hak ettiğini düşünüyoruz.

140. YILINDA KAPİTAL'İN GÜNCELLİĞİ SEMPOZYUMU

İSTANBUL - 24-25 KASIM 2007

Yayımlandığı ilk günden beri Kapital, dünyayı değiştirmek isteyen tüm devrimciler için, işçiler ve sosyalistler için temel esin kaynağı oldu. Önemi ve güncelliğini daima korudu. Sermayenin amansız tahakkümünü sürdürdüğü günümüz koşullarında bu önemin ve güncelliğin vurgulanmasının aciliyet kazandığını düşünüyor, 'Kapital'in Güncelliği' konulu sempozyuma katılımınız için çağrı yapıyoruz.

1. gün

1. oturum: Kapital'in mimarisi ve yönetimi

2. oturum: Kapital ve Sınıf

3. oturum: Sendikalar ve Kapital

öğleden sonra

4. oturum: Kapital ve Sosyal Bilimler

"Marx geri döndü" adlı tiyatro oyunu

2. gün

1. oturum: Günümüz Kapitalizmi

ve Kapital'in güncelliği

Alaattin Bilgi ile Kapital çevirisi

üzerine söyleşi ve belgesel gösterimi

Panel: Kapital ve Türkiye Solu

İletişim: kapital140@yahoo.com.tr

Konuşmacılar:

Ergun Aydınoglu, Alaattin Bilgi, Korkut Boratav,

Mustafa Cemal, Aydın Çubukçu, Metin Çulhaoğlu,

Sencer Divitçioğlu, A. Haşim Köse, Ertuğrul Kürkçü,

Ahmet Öncü, Tülin Öngen, Nail Satlıgan, Sungur Savran,

E. Ahmet Tonak, Çetin Uygur, Gaye Yılmaz

Ülkelerin küresel finans kapitale bağımlılığı artıyor

YENİ BORSA KRİZİ GÖLGESİNDE DÜNYA JANDARMALIĞI

Kapitalizmin eşitsiz gelişme + aşırı üretim yasaları= KRİZ yasası devreye giriyor. Üretim yavaşlıyor, ücretler baskı altına alınıyor, istihdam sorunu ortaya çıkıyor, alım gücü düşüyor. Geri ödemelerde aksama başlıyor, alacaklarını zamanında toplayamayan finans kapital yeni krediler açamıyor, aracı sermaye gruplarına krediler durduruluyor ve bum (!)

METE GÖNÜLTAŞ

Laziran 2007 sonlarından başlayarak, ilk başta bankalar, dünya borsaları, velhasıl parası olanları etkilediği düşünülen ekonomik dalgalanma yaşandı.

Dünya finans devlerinden Hollanda asıllı ABN Amro'nun, düşük gelirli gruplara kredi veren iki fonun işlemlerini durdurmasıyla başlayan terdirginlik, New York Borsası'nı vurarak geri döndü, dünyaya yayıldı. En çok da İMKB'yi (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası) etkiledi. Seçimlerin sona ermesi ve Cumhurbaşkanlığı krizinin çözülmüş görünmesine rağmen, İMKB kendisini toparlayamıyor. Çünkü dünya borsalarındaki dalgalanma, zayıf

halkaları daha fazla sarsıyor ve faturasını emekçilerin, özellikle de ezilen halkların ödeyeceği bu kriz sürüyor.

Gerçi kapitalizm krizle birlikte vardır. Bu doğru. Ne var ki, kapitalizmin 1960 sonlarında başlayıp, 80'lerden sonra hızla gelişen küresel yayılmacılığı; kelebek etkisi yaratarak ülkelerin "küresel finans kapitale" bağımlılığını artırıyor. Ülkeler; emperyalist merkezlerden siyasi - askerî anlamda göreceli bağımsız İran, Kuzey Kore, Küba, Venezüella da dahil, başka başka pozisyonlarda da olsa ekonomik ilişkilerinde yeni düzenlemeler yapıyorlar. Dünya para sistemine karşı ekonomilerini ayakta tutmak için pa-

ralarının bir kısmını dünya borsalarına, sermaye fonlarına kaydırmak zorunda kalıyorlar.

Küresel finans kapital

Reel sektörün yani doğrudan meta ve hizmet sektörlerinin, büyümek ve yeni yatırımlar yapmak için borçlanmak suretiyle geliştirdiği borsalar, küresel finans kapitalin yeniden, yeniden oluşmasına, dünya ölçeğinde taşların yeniden dizilmesine; bu bağlamda, değer organik yapısının küresel değişimine neden oluyor. Küresel kapitalist yelpazede yer alan ülkelerin işgücü pazarlarındaki artıdeğer oranlarının eşitsizliği, ödeme piyasasındaki açıkların kapatılması için kullanılmaya başlandıkça, küresel değer, diğer anlamda evrensel ölçü birimi olarak paranın asimetric eğrilerini, açıklarını oluşturuyor. Finans kapital bu açıklardan da yararlanmak istiyor.

Para hareketi duruma göre kısa vadeli, riskli kredilere, ya da uzun vadeli, faizi düşük yatırım kredilerine dönüşerek, yatırım girdilerinin ve ücretlerin yüksek olduğu ülkelerden, artıdeğer sömürsünün fazla ama toplumsal dengelerin riskli olduğu coğrafyalara yöneliyor ve kaynakları spekülative anlamda zorluyor. Bu zorlamalar sancısız olmadığı gibi, sürekli bir büyüme de yaşamıyor. Kapitalizmin eşitsiz gelişme + aşırı üretim yasaları= KRİZ yasası devreye giri-

yor. Üretim yavaşlıyor, ücretler baskı altına alınıyor, istihdam sorunu ortaya çıkıyor, alım gücü düşüyor. Geri ödemelerde aksama başlıyor, alacaklarını zamanında toplayamayan finans kapital yeni krediler açamıyor, aracı sermaye gruplarına krediler durduruluyor ve bum(!).

ABD Doları, denge parası!

Para hareketindeki patlamalar, değişim ölçüsü bazında ve küresel anlamda genel kabul görecektir, (yeni açık alanlar olarak altından ülke paralarına doğru,) yeni aracıyı kıymetlendiriyor. Krizin büyüklüğü ve kaynağına bağlı olarak; sarsıntıdan en az zararlı çıkan yayılmacı finans kapital yeni açık alanlardan yararlanmak üzere devreye giriyor. Yaptığı ilk şey de güçlü(!) devletlerin parasına yönelmek oluyor. Sonuç olarak bu devlet, hegemonik ilişkisinden dolayı ABD oluyor ve Dolar "denge parası" olma özelliğini korurken hegemonyası tescilleniyor. Bir başka deyişle para, ekonomik dünyanın yolaçacağı sorunları, bu bağlamda ortaya çıkacak sosyal patlamaları baskı altında tutacak jandarmayı kutsuyor.

Dünya para sistemi, çatışan bir dünyayı ve bunu kontrol edecek dünya jandarmasını güçlendirirken, toplumsal muhalefetin ve sınıf hareketinin yeniden tanımlanmasını, kendisini yeniden üretmesini zorunlu kılıyor.

Küresel kapitalist yelpazede yer alan ülkelerin, işgücü pazarlarında oluşan artıdeğer oranlarının eşitsizliği, ödeme piyasasındaki açıkların kapatılması için kullanılmaya başlandıkça, küresel değer, diğer anlamda evrensel ölçü birimi olarak paranın asimetric eğrilerini, açıklarını oluşturuyor.

Dünya para sistemine dolar hükmediyor

Amerika'nın sadık müttefiki zorda!

PAKİSTAN KONTROLDEN ÇIKABİLİR

ABD, ekonomik ve siyasal olarak başlıca dayanağı olduğu Pakistan yönetimini Afganistan'daki Taliban güçlerine karşı açık tavır almaya, iki ülke sınırında Taliban'ın ve El Kaide'nin üslendiği bölgeleri kontrol altına almaya ve içte militan İslami grupları ezmeye zorluyor. Buna karşılık dipten, halkın içinden ABD karşıtı, Batıcı yönetici kliklere muhalif güçlü bir dalga geliyor. Eğer özel olarak Müşerref, genel olarak egemen klikler kontrolü ellerinden geçirirlerse, Pakistan açıkça ABD düşmanı, İslami bir rotaya girebilir. Wallerstein'in deyişiyle, bugün Pakistan Ortadoğu'nun serseri mayınıdır.

SEMİN GÖKÇE

Pakistan, genellikle dinsel ve etnik çatışmalar, şiddet eylemleri, askeri operasyonlar ve iktidar mücadeleleri ile dünyanın gündemine giriyor. Yüzlerce kişinin öldüğü ve yaralandığı intihar eylemleri ve bombalamaların son aylarda iyice yaygınlaştığı görülüyor. Şiddet eylemleri özellikle Temmuz ayındaki Lal Medresesi operasyonundan sonra artış gösterdi.

Temmuz ayı başında, şeriat isteyen ve şeriat kurallarını kendi güçleriyle uygulamaya yönelik medrese öğrencileri ve İslamcı militanların sığındığı Lal Medresesi, Pakistan Ordu güçleri tarafından kuşatıldı. Günlerce süren kuşatmanın ve içerdeki militanların teslim olmayı reddetmesinin ardından askerler saldırıya geçti. 3 gün süren ve yüzü aşkın kişinin öldüğü çatışmalardan sonra ordu medreseye girdi. Bu baskın, Pakistan yönetimi ile giderek güçlenen ve taleplerini genişleten İslamcı güçler arasındaki görece uzlaşmayı ve dengeyi bozdu. Şiddet eylemlerinin son aylarda artış göstermesinin nedeni budur.

Pakistan'ın 60 yıllık kısa tarihi, siyasi altüstlüklerle doludur. İktidar sürekli sivil ve askeri yönetimler arasında gidip gelmiş, ülke çoğunlukla askeri yönetim veya ordunun vesayeti altında kalmıştır. Ülke halkının yaşadığı ağır yoksulluk, ülkenin büyük bölümünde egemenliğini sürdüren feodal yapı, ordunun toplumsal yaşamın çeşitli alanlarındaki (siyasette, ekonomide vb.) ağırlığı, özellikle sivil yönetimler dönemindeki yolsuzluklar sürekli ekonomik ve siyasi çalkalanmalara yol açıyor.

ABD eliyle beslenen İslamcılık

Pakistan'ın toplumsal ve siyasi yapısını belirleyen en önemli faktörlerden biri ise, bu ülkenin ABD'ye olan bağımlılık ilişkisidir. ABD Pakistan'ı, 1970'li yıllarda Sovyetler Birliği'ni Yeşil Kuşak'la kuşatma politikasının ileri karakolu haline getirdi. 1979'da Afganistan'da Sovyet yanlısı bir yönetimin iktidara gelmesinin ardından ise Pakistan, yeni Afganistan yönetimine karşı yürütülen, ABD'nin her türlü yoldan destek-

lediği bir İslami cihat hareketinin üssü konumuna geldi.

"Komünizme karşı savaş" adı altında dünyanın her yerinden "mücahitler" Pakistan'a akın etti (aralarında Usame bin Ladin de vardı). CIA ve askeri uzmanlarca yetiştirilen, silah ve paraca desteklenen bu güçler şeriat bayrağı altında savaşıyor, siyasi İslam düşüncesini yayıyordu.

Afganistan'daki Sovyet yanlısı yönetimin devrilmesi ve Sovyetler Birliği'nin çökmesinin ardından, iki ülkedeki köktendinci yapılanmalar, -savaş boyunca edindikleri askeri ve siyasi tecrübenin verdiği güvenle- cihadın yönünü bu kez ABD'ye ve Pakistan'daki Batı yanlısı yönetimlere çevirdiler. Kendi elleriyle beslediği İslami gruplar, ABD'nin kontrolünden çıktı (Taliban ve El Kaide gi-

bi). Pakistan'ın ağır yoksulluk ve yoksunluk içinde yaşayan, kendisine yabancılaşmış kliklerce yönetilen halkı da kurtuluş umudunu İslam'da buldu. Gerçi İslami akımlar da bir bütünlük arz etmiyor. (Ayrıca halk arasında sık sık etnik ve dinsel çatışmalar yaşanıyor.) Ama genel olarak İslami düşünceler giderek siyasi yapıyı da etkisi altına alıyor, hukukun tümüyle şeriata dayanması talebi güçleniyor. (Halihazırda şeriat, Pakistan hukukunun kaynaklarından biridir.)

İktidarı elinde tutan Batı yanlısı egemen güçler, iktidatlarını kaybetmemek için bir yandan dayandıkları dış güçlerin (tabii başta ABD) isteklerini yerine getirme, diğer yandan aşağıdan gelen İslami talepleri çeşitli tavizlerle idare etme politikası yürüttüler. İşte Lal Med-

resesi baskını, bu "idare" politikasının kırılma noktasını oluşturdu.

Son politik gelişmeler

Şu anda Pakistan'da iktidarı Pervez Müşerref elinde tutuyor. Müşerref, Genel Kurmay Başkanı iken 1999'da, seçimle işbaşına gelmiş olan Pakistan Müslümanlar Birliği lideri Başbakan Navaz Şerif'i devirerek iktidarı ele geçirmişti. Ardından Şerif, vatana ihanet ve vergi kaçaklığı suçundan müebbet hapis cezasına çarptırılmış ve 10 yıl ülkeye dönmeme şartıyla sürgüne gönderilmişti.

Darbenin ardından devlet başkanlığına getirilen, 2002 yılında referandumla 5 yıllığına yeniden seçilen Müşerref, önümüzdeki aylarda yapılacak yeni başkanlık seçimi öncesinde ipleri elinden kaçırmış görünüyor. Bir yandan militan İslamcı güçlerle ipleri koparmışken, diğer yandan Pakistan Yüksek Mahkemesi'nin "Navaz Şerif ülkeye dönebilir" kararıyla sarsıldı. Ardından Şerif, bu karardan güç alarak 10 Eylül günü uçakla Londra'dan İslamiabat'a gitti. Ancak havaalanında derhal güvenlik güçleri tarafından gözaltına alınıp Suudi Arabistan'a gönderildi.

Bu gelişmeler yaşanırken Pervez Müşerref yeni ittifaklara yönelerek, (tıpkı Şerif gibi) yolsuzluk suçlamasıyla görevden alınan (1996) ve hapis cezasına çarptırılan ve yine sürgünde yaşayan Benazir Butto ile anlaşmaya çalışıyor. Amerika da bu işbirliğini destekliyor.

ABD, ekonomik ve siyasal olarak başlıca dayanağı olduğu Pakistan yönetimini Afganistan'daki Taliban güçlerine karşı açık tavır almaya, iki ülke sınırında Taliban'ın ve El Kaide'nin üslendiği bölgeleri kontrol altına almaya ve içte militan İslami grupları ezmeye zorluyor. Buna karşılık dipten, halkın içinden ABD karşıtı, Batıcı yönetici kliklere, muhalif güçlü bir dalga geliyor. Eğer özel olarak Müşerref, genel olarak egemen klikler ABD baskısı ile alttan gelen dalganın dengesini kuramazlarsa -ki bu artık çok zor görünüyor- ve kontrolü ellerinden geçirirlerse, Pakistan açıkça ABD düşmanı, İslami bir rotaya girebilir. Wallerstein'in deyişiyle, bugün Pakistan Ortadoğu'nun serseri mayınıdır.

Afganistan'daki Sovyet yanlısı yönetimin devrilmesi ve Sovyetler Birliği'nin çökmesinin ardından, iki ülkedeki köktendinci yapılanmalar, -savaş boyunca edindikleri askeri ve siyasi tecrübenin verdiği güvenle- cihadın yönünü bu kez ABD'ye ve Pakistan'daki Batı yanlısı yönetimlere çevirdiler. Kendi elleriyle beslediği İslami gruplar, ABD'nin kontrolünden çıktı (Taliban ve El Kaide gibi). Pakistan'ın ağır yoksulluk ve yoksunluk içinde yaşayan, kendisine yabancılaşmış kliklerce yönetilen halkı da kurtuluş umudunu İslam'da buldu.

Müşerref iktidarını korumak için manevralar yapıyor

Şanghay İşbirliği Örgütü zirvesi toplandı

ABD'YE UYARI:

"ORTA ASYA'DAN UZAK DUR"

Bu ortak tatbikatlar ve askeri işbirliğinin geliştirilmesi, ŞİÖ ülkelerinin NATO'ya alternatif bir askeri blok oluşturup oluşturmadığı konusundaki tartışmaları alevlendiriyor. Gerçekten de, gidişin bu yönde olduğu söylenebilir. Ancak ŞİÖ'nün şimdilik böyle bir blok oluşturması için zaman erken.

HALİT ELÇİ

Şanghay İşbirliği Örgütü'nün (ŞİÖ) 7. zirve toplantısı 16 Ağustos'ta Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te yapıldı. Zirveye ŞİÖ'ye üye ülkelerin (Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Tacikistan) devlet başkanları, gözlemci Moğolistan ve İran'ın cumhurbaşkanları katılırken, diğer gözlemci ülkeler Pakistan ve Hindistan toplantıda bakan düzeyinde temsil edildi. Zirveye ayrıca onur konukları olarak Afganistan devlet başkanı ve Türkmenistan cumhurbaşkanı da katıldı.

Zirvenin sonunda yayımlanan bildirmede, üstü kapalı olarak ABD'ye, Orta Asya'dan uzak durması çağrısı yapıldı; bölgede istikrar ve güvenliğin en iyi bölge ülkelerinin işbirliğiyle sağlanacağı belirtildi; örgüt üyeleri arasında ekonomi ve enerji konularında, teröre karşı mücadelede işbirliğinin artırılarak sürdürüleceği ifade edildi.

ŞİÖ, uluslararası politika alanında giderek daha fazla önemseniyor ve tartışma konusu oluyor. Kuşkusuz bu yersiz bir tartışma değil. Çünkü bu örgüt; üye ve gözlemci ülkelerinin toplam toprakları, nüfusları, ekonomik güçleri, politik etkileri dikkate alındığında, devasa bir ülkeler topluluğunu temsil ediyor. ŞİÖ ülkeleri sadece Asya'nın ezici çoğunluğunu oluşturmakla kalmıyor, dünyanın toplam toprakları, nüfusu ve ekonomisi içinde de büyük bir oran oluşturuyor. Stratejik açıdan bakıldığında da ŞİÖ, Çin ve Rusya gibi hızla küresel aktörlüğe yönelen ve bugünkü tek küresel egemen ABD'ye kafa tutan iki büyük ülkeyi kapsıyor; daha doğrusu bu iki ülkenin ittifakının etrafında şekilleniyor.

Şanghay Beşlisi'nden ŞİÖ'ye

Çin'in Şanghai şehrinde, 1996 yılında Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan devlet başkanları bir araya gelip sınır güvenliği ve terörizme karşı mücadele konusunda birlikte davranacaklarını açıkladıklarında; bu mütevazı buluşmadan dünya dengelerini değiştirecek bir ittifaka varılacağını kimse tahmin edemezdi. Ama, o sıralarda

Hu Jintao ve Putin ABD'ye karşı ittifak halinde. Şimdilik!

Rusya ile Çin arasında ŞİÖ'ye bakışta bir açı farklılığı oluşuyor. Bu farklılığın altında ise aslında bu iki ülke arasındaki tarihsel ve güncel rekabet yatıyor. İki büyük devlet, bir yandan ABD'ye karşı güçlerini birleştirmenin yararının bilinciyle yakınlaşıyor, diğer yandan da birbirlerini kolluyor ve bir diğerinin üstünlük kazanmasını engellemenin hesaplarını yapıyor.

"Şanghay Beşlisi" adını alan grup düzenli ve ısrarlı bir biçimde işbirliği alanını genişletti ve pekiştirdi. Grup, 2001 yılında Özbekistan'ın da katılımıyla birlikte bir üst düzeye sıçradı ve Şanghay İşbirliği Örgütü adını aldı.

ŞİÖ'nün başından beri en çok vurgulanan hedefi, bölgedeki "üç kötülük"e, yani "terörizme, ayrılıkçılığa, aşırı akımlara" karşı mücadeledir. Bu hedef, aslında her ülkenin kendi sınır bütünlüğünü korumayı, kendi içlerindeki ayrılıkçı hareketleri veya köktendinci akımları bastırmada yardımlaşmayı içeriyor. Bu, işin görünen yönü. Görünmeyen yönde ise, ABD'ye karşı işbirliği ve dayanışma var. Çünkü ŞİÖ ülkeleri, arkasında Amerika olan "renkli devrim"lere karşı önlem almış oluyor.

ŞİÖ ülkeleri ekonomik alanda da gide-

rek artan bir işbirliği içine giriyor. Bu ülkeler arasında artan ticaretin yanı sıra, 2007 zirvesinde alınan karara göre ortak bir İş Konseyi ile Bankalararası Birlik oluşturulmuş durumda. ŞİÖ Genel Sekreteri Bolat Nurgaliyev'e göre, devlet başkanları tarafından onaylanan çok taraflı ekonomik işbirliği programı 20 yıllık bir süreyi öngörmekte ve bu şekilde bir ortak pazara doğru ilerlemektedir. Öte yandan Kazakistan'ın önerdiği Asya Enerji Stratejisi'nin ardından Rusya tarafından bir Enerji Klübü oluşturulması teklifi geldi. Birbirine paralel bu iki öneri enerji üretimi ve tüketiminde güvenli bir havza oluşturmayı hedefliyor.

Kültürel alanda da işbirliğinin geliştirilmesi ŞİÖ'nün hedefleri arasında. Bu yönde üye ülkelerin Kültür bakanları

düzenli olarak bir araya geliyor ve kültürel alışverişi arttırmak için gerekli kararları alıyorlar.

Yeni bir Varşova Paktı mı?

ŞİÖ ülkeleri askeri işbirliğinin geliştirilmesini hedefliyor ve giderek daha fazla ve daha geniş kapsamlı askeri tatbikatlar yapıyor. İlk tatbikat 2002 yılında Çin ve Kırgızistan tarafından kendi aralarındaki sınır bölgesinde yapılmıştı. Ertesi yıl üye devletlerin silahlı kuvvetleri "Birlik-2003" adıyla Kazakistan ve Çin topraklarında ortak bir hareket gerçekleştirdi. 2005 yılında yapılan "Barış Misyonu-2005" adlı Çin-Rus ortak tatbikatına iki ülkeden 10 bin subay ve asker katılmıştı. Tam Bişkek zirvesi sırasında yapılan "Barış Misyonu-2007" tatbikatına ise tüm üye ülkelerin askerleri (sadece Özbekistan temsilci düzeyinde) katıldı. Bu kez tatbikat 6500 kişiyle yapıldı. Ama ortak katılımın olması tatbikatın önemini arttırdı.

Bu ortak tatbikatlar ve askeri işbirliğinin geliştirilmesi, ŞİÖ ülkelerinin NATO'ya alternatif bir askeri blok oluşturup oluşturmadığı konusundaki tartışmaları alevlendiriyor. Gerçekten de gidişin bu yönde olduğu söylenebilir. Ancak ŞİÖ'nün şimdilik böyle bir blok oluşturması için zaman erken. Nitekim "Barış Misyonu-2007"nin ardından yapılan açıklamalarda ihtiyatlı bir dil kullanıldı. Yetkililer bu tatbikatların herhangi bir üçüncü ülkeye karşı yapılmadığını ve tarafların askeri bir blok oluşturma girişiminde bulunmadığını açıkladılar. Askeri bir blokun doğup doğmaması, ŞİÖ'nün kendi iç dengelerinin zamanla nasıl şekilleneceğine ve ABD karşısında nasıl bir yol izleneceğine bağlıdır.

ŞİÖ'nün kendisine nasıl bir yön ve misyon çizeceği konusu bir yana, şu anda ŞİÖ örgütlerinin elindeki toplam silahlılar ve asker sayıları, NATO ülkelerinin elindekine yakın bir miktardadır. Ancak açıktır ki, şu anda ŞİÖ'nün askeri işbirliği ve koordinasyon yeteneği 60 yıllık NATO'yla karşılaştırılmaz.

ŞİÖ'nün genişlemesinde kilit ülke: Hindistan

ŞİÖ genişleme perspektifine sahip. Örgütün 4 gözlemci üyesi bulunuyor: Hindistan, İran, Moğolistan ve Pakistan. İlk kabul edilecek ülkenin Moğolistan olduğu tahmin ediliyor. İran da katılmaya hevesli görünüyor. ŞİÖ üyeleri bu ülkeyle sıkı ilişkiler kurmaya sıcak bakmakla birlikte, Batı'ya (ABD'nin düşman ilan ettiği bir ülkeyi içlerine alarak) erken ve sert bir cepheleşme mesajı vermekten çekiniyor. Pakistan'ın durumu, ŞİÖ'nün Hindistan'la ilişkileri tarafından etkilenecek. ŞİÖ, resmi gözlemci ülkelerin yanı sıra Afganistan'ı da Bişkek zirvesine çağırarak etki alanını genişletmek istediğini gösterdi.

Burada stratejik ülke, Hindistan'dır. Bu ülke, Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği ile yakın bir ilişki içinde oldu ve Bağılantısızlar Hareketi'nin öncülüğünü yapan ülkeler arasındaydı. Sovyetlerle yakın dostluğu, tarihsel rakibi ve sınır anlaşmazlıklarındaki hasmı Çin'e karşı ittifak arayışının sonucuydu. Hindistan ile Rusya arasındaki iyi ilişkiler bugün de (eskisi gibi olmasa da) sürüyor. Çin-Hindistan ilişkileri ise ciddi biçimde yumuşamış durumda. Bunda Çin'in, Hindistan'ı yanına çekmek amacıyla oldukça esnek bir politika yürütmesinin büyük payı var. Buna karşılık ABD de, potansiyel süper güç Çin'i kuşatmak üzere Hindistan'ı yanına çekmek için çok yoğun çaba harcıyor. ABD Başkanı Bush, geçen yıl ülkesinin nükleer politikasında tutarsızlık yaratmak pahasına Hindistan'la nükleer enerji alanında işbirliği anlaşması imzaladı. ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice, bu ülkeyi "stratejik ortak" ilan etti.

Böylece iki yandan çekiştirilen Hindistan ise henüz yolunu belirlemiş değil. Ashında kendisine gösterilen bu rağbetten olabildiğince yararlanmayı tercih ediyor ve karar vermeyi geciktiriyor. Hindistan bir yandan ABD ile ilişkilerini iyi tutarken, diğer yandan Rusya ve Çin'le ortak askeri tatbikatlar yapıyor. Anlaşılan, Hindistan önümüzdeki yılları iki tarafa mavi boncuk dağıtarak (tabii yüksek ücretler karşılığında!) geçirecek. Sonuç olarak Hindistan'ın vereceği karar dünya dengelerini değiştirecek. Eğer ŞİÖ'ye katılırsa bütün Asya bu ittifakın eline geçmiş ve Asya ittifakı çok büyük güç kazanmış olacak. ABD'yle stratejik ortaklığı tercih ederse, ABD'nin tek küresel egemen konumunu bir süre daha korumasına yardımcı olacak.

ŞİÖ içinde Çin-Rusya dengesi

Şanghay İşbirliği Örgütü'nün omurgasını Çin-Rusya yaklaşması oluşturuyor.

Bu iki ülkenin yakınlaşmasının çok önemli bir nedeni var: Tek küresel egemen durumunda bulunan ve bu iki ülkenin gelişmesinin önünü kesmek için çalışan ABD'ye karşı güçlerini birleştirme ihtiyacı.

Rusya, elinde önemli miktarda bulunan petrol ve doğal gazın son yıllarda fiyatlarının artmasının da yardımıyla, hızla güç toplamaya başladı. Eski süper güç Sovyetler Birliği'nin yıkıntılarının üzerine kurulan Rusya, ekonomisini düzeltirken yeniden küresel bir aktör olma niyetini ortaya koydu. Kuzey Kutbu'nun deniz tabanına bayrak dikerek, kıtalararası silahlı devriye uçuşlarını yeniden başlatarak, ABD'ye karşı sert çıkışlarda bulunarak "küresel politikada ben de varım" mesajını verdi.

Rusya'nın son zamanlardaki hamleleri, bu ülkeyi ŞİÖ içinde de daha atak bir politika izlemeye yöneltiyor. Nitekim Rusya, örgütün askeri alanda daha aktif olması ve askeri bir blok oluşturması yönünde basıncı uyguluyor. Son yıllarda Rusya ŞİÖ içinde biraz daha öne çıkmış görünüyor.

Öte yandan Çin daha ihtiyatlı, daha sakin bir politika izliyor. Ancak bu ihtiyatlılık, basitçe ABD'nin tepkisinden çekinmekten çok; gücünün bilincinde olmak, uzun vadeli stratejilerini uygulamaktan geliyor. Çin 1970'li yıllarda girdiği "kapitalist yöntemleri kullanarak sosyalizmi geliştirme" adı altında kapitalistleşme yolunda yürürken, neredeyse kesintisiz biçimde ve yüksek oranda büyümeye devam ediyor. Ekonomik alandaki güçlü büyüme eğilimi, Çin'i politik ve askeri alanda da büyük güç ve küresel egemenlik alanında ABD'nin potansiyel rakibi haline getiriyor. ABD ve Çin bu keskin gerçeğin bilincinde olarak bir yandan karşılıklı stratejik hamleler yaparken, diğer yandan politik ve ekonomik nedenlerle işbirliğini sürdürüyor.

Çin; sessiz ve derinden

Olaya Çin açısından bakarsak, bu ülke sürekli ve istikrarlı büyümesini sürdürmek için Batı'nın (özellikle Amerika'nın) yatırımcı sermayesine, teknolojisine ve pazarına ihtiyaç duyuyor. Çin'in, ABD'nin karşısına çıkabilecek güce erişmek için zaman kazanması gerekiyor. İşte bu nedenle Çin, uluslararası politikada "sessiz ve derinden" gitmeyi tercih ediyor. ŞİÖ her ne kadar ABD'nin Asya'daki (ve giderek dünyadaki) hamlelerini etkisizleştirmek, etki alanını daraltmak amacıyla oluşturulmuş olsa da, Çin şimdilik açıkça "düşman cephe" görünümünü vermek istemiyor.

Çin, sürekli ve istikrarlı büyümesini sürdürmek için Batı'nın (özellikle Amerika'nın) yatırımcı sermayesine, teknolojisine ve pazarına ihtiyaç duyuyor. Çin'in, ABD'nin karşısına çıkabilecek güce erişmek için zaman kazanması gerekiyor. İşte bu nedenle Çin, uluslararası politikada "sessiz ve derinden" gitmeyi tercih ediyor. ŞİÖ her ne kadar ABD'nin Asya'daki (ve giderek dünyadaki) hamlelerini etkisizleştirmek, etki alanını daraltmak amacıyla oluşturulmuş olsa da, Çin şimdilik açıkça "düşman cephe" görünümünü vermek istemiyor.

Şanghay İşbirliği Örgütü'nün amblemi

Rusya, süper güç konumunu yitirip kapitalizme geçerken büyük bir yıkıma uğradı. Sovyetler Birliği döneminin topraklarının ve kaynaklarının önemli bölümü bugün artık Rusya'nın elinde değil. Son yıllarda görülen ekonomideki hızlı düzelmeye ise Rusya'nın, Sovyetler Birliği'nin gücüne ulaşmasını sağlamak için yeterli değil.

Çin'in, ABD'nin karşısına çıkabilecek güce erişmek için zaman kazanması gerekiyor. İşte bu nedenle Çin uluslararası politikada "sessiz ve derinden" gitmeyi tercih ediyor. ŞİÖ her ne kadar ABD'nin Asya'daki (ve giderek dünyadaki) hamlelerini etkisizleştirmek, etki alanını daraltmak amacıyla oluşturulmuş olsa da, Çin şimdilik açıkça "düşman cephe" görünümünü vermek istemiyor. Çin, Asya ittifakının daha ağır adımlarla ilerlemesini istiyor.

Bu noktada Rusya ile Çin arasında ŞİÖ'ye bakışta bir açı farklılığı oluşuyor. Bu farklılığın altında ise aslında bu iki ülke arasındaki tarihsel ve güncel rekabet yatıyor. İki büyük devlet, bir yandan ABD'ye karşı güçlerini birleştirmenin yararının bilinciyle yakınlaşıyor, diğer yandan da birbirlerini kolluyor ve bir diğerinin üstünlük kazanmasını engellemenin hesaplarını yapıyor.

Çin ve Rusya arasında, jeo-stratejik konumlarından kaynaklanan, yüzlerce yıldır kesintisiz biçimde süren, bölge üzerinde nüfuz alanını genişletme isteğinden doğan bir rekabet vardır. Çin'de Komünist Parti'nin iktidarı ele geçirmesinden (1949) bir süre sonra Sovyetler Birliği ile Çin arasında ortaya çıkan düşmanlaşmanın altında, ideolojik/politik nedenlerin yanı sıra, bu jeo-stratejik açıdan çatışan çıkarların da etkisi vardır.

Rusya, süper güç konumunu yitirip kapitalizme geçerken büyük bir yıkıma uğradı. Sovyetler Birliği döneminin topraklarının ve kaynaklarının önemli bölümü bugün artık Rusya'nın elinde değil. Son yıllarda görülen ekonomideki hızlı düzelmeye ise Rusya'nın, Sovyetler Birliği'nin gücüne ulaşmasını sağlamak için yeterli değil. Oysa Çin yaklaşık 30 yıldır istikrarlı biçimde büyüyor. Bu momentumu daha uzun süre de koruyacak gibi görünüyor. 1,3 milyarlık nüfusu (ucuz işgücü ve iç pazar olarak), hızlı ekonomik büyümesi, binlerce yıllık kültürü ve devlet geleneği ile Çin'in orta vadede ağır basacağı açıktır. Rusya bunun farkında olarak, küresel aktör konumuna bir an önce dönerek inisiyatif almak çabasıdadır. Bu açıdan, Rusya'nın ABD karşısındaki çıkışlarını aynı zamanda Çin'le yakın gelecekte alevlenecek rekabetine de hazırlık olarak okumak mümkündür.

ŞİÖ'nün geleceği ise, ABD'ye karşı Çin-Rusya ittifakının oluşturduğu güç dengesi ve politikalara olduğu kadar, Çin ve Rusya arasında canlanacak rekabetin şiddetine bağlı olarak şekillenecektir.

“Ya şimdi ya da hiçbir zaman”

1917 EKİM DEVRİMİ

VOLKAN YARAŞIR

90 yıl önce Rusya’da, işçi sınıfı geleceği fethetmek için muhteşem bir devrim gerçekleştirdi. İşçi sınıfı, yarattığı devrimle eşit, özgür ve sömürsüz bir dünya kurmayı amaçladı. Ekim Devrimi insanlık tarihinde muazzam bir gelişmenin ifadesi oldu. İşçi sınıfı kendi kaderine hâkim olarak, tarihi yaratan bir güç olduğunu gösterdi. Ekim Devrimi 20. yüzyılın bütün sınıf ilişkisi ve çatışmalarına damgasını vurdu. 21. yüzyılda da Ekim Devrimi yol gösteriyor, yol gösterecek.

Şubat’tan Ekim’e: Kitlelerin şenliği ve devrimi

Şubat 1917’de Rusya’da kitleler ayağa kalktı. Birkaç gün içinde Çarlık rejimi yıkıldı. Devrim beklenmedik bir hızla gerçekleşti.

Fabrikalarda işçiler doğrudan kendi temsilcilerini seçmeye başladılar. Kışlalarda da benzer gelişmeler yaşandı. İşçiler ve askerler 24-27 Şubat arasında Petersburg’da kendilerini temsil eden 1.600 delege seçti. Bu delegeler içinde, devrimci partilere üye işçiler oldukça azınlıktaydı. İşçi sınıfı ve askerler 1905 Sovyet geleneğine sahip çıkarak, kendi Sovyetlerini yeniden kurdu.

Devrilen Çar’ın yerine Geçici Hükümet kuruldu. Sovyetler müthiş bir otoriteye sahip olmasına karşın Geçici Hükümet’in kurulmasına onay verdi.

Şubat’tan sonra bir tarafta burjuvazinin iktidarı Geçici Hükümet, diğer tarafta işçi sınıfının iktidarı Sovyetler vardı.

Şubat Devrimi’nin yarattığı önemli işçi örgütlenmelerinden biri de Fabrika Komiteleriydi. Fabrika Komiteleri işçi sınıfının ekonomik iktidarını, Sovyetler ise politik iktidarını simgeliyordu.

Şubat’tan Ekim ayna kadar Rusya’da ikili iktidar durumu yaşandı.

Sovyetler; işçilerin, köylülerin, askerlerin işyeri, köy ve askeri birlik esasına dayanan örgütlenmeleriyle biçimlendi. “Sıradan” bir işçinin ya da köylünün kolektif inisiyatifi yansıyordu. Doğrudan demokrasiyle özdeşleşen bir özelliğe sahipti. Sovyet yöneticilerinin hiçbiri ortalama bir işçi ücretinden fazla ücret almıyordu. Bu muhteşem örgütlenmeler işçi sınıfının mücadele zenginliği içinden çıkan ve bugünden geleceği fetheden yapıları. Sovyet örgütlenmeleri 1917 Martı’ndan sonra Rusya çapında hızla yayıldı.

Şubat Devrimi, tüm devrimci yapıları şaşkınlığa düşürdü. Devrim, beklenmedik bir hızla gelişmiş ve beklenmedik sonuçlar yaratmıştı.

Ekim’e giden yol: “Bütün iktidar Sovyetlere”

Devrimci güçler süreci anlamaya ve değerlendirmeye çalıştı. Bu dönemde Lenin, Nisan Tezleri’ni yazdı. Tezler, Bolşevik Partisi’ne yeni bir program öneriyordu. Lenin, “Tüm iktidar Sovyetlere” şiarını yükseltirken “kesintisiz devrim” tezini ileri sürüyordu.

Mart ve Nisan aylarında Sovyetlerde ve Fabrika Komitelerinde, Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler ağırlıktaydı. Bolşeviklerin sayısı ise oldukça azdı.

Haziran ayında tablo hızla değişti. Bolşevikler hem Sovyetlerde hem de Fabrika Komitelerinde etkili olmaya başladı. Özellikle Geçici Hükümet’e yaklaşım siyasal güçler arasında gerilim kaynağı oldu ve bu yaklaşıma bağlı olarak devrimci yapıların kitlelerle ilişki düzlemleri değişti.

4 Temmuz’da yüz binlerce işçi ve asker sokakları işgal ederek silahlı ayaklanma başlattı. Lenin, şartların olgunlaşmadığını ileri sürdü ve ayaklanmaya son verilmesini

istedi.

Kerenski Hükümeti baskı ve şiddet politikalarını artırmaya başladı. Bunun üzerine Bolşevikler yeraltına çekildi. Lenin geçici bir süre için Finlandiya’ya gitti. Buradan yazdığı Uzaktan Mektuplar’la partiyi yönlendirmeye çalıştı.

General Kornilov’un karşı devrimci saldırısına işçilerin silahlanarak karşılık vermesini savundu. İşçi sınıfı da saldırıyı durdurmayı başardı.

31 Ağustos’ta Bolşevikler Petersburg Sovyeti’nin seçimlerini kazandı. 5 Eylül’de Moskova Sovyeti seçimlerinden de Bolşevikler başarıyla çıktı. Gelişmeler diğer şehirlere yansdı. 1 Eylül’de 126 Sovyet “Bütün iktidar Sovyetlere” sloganını savunmaya başladı. Ekim ayında Sovyet, Fabrika Komiteleri ve Duma (belediye meclisleri) seçimlerinde Bolşevikler üstünlük sağladı. Özellikle işçilerin arasındaki oyları çok yüksekti.

Devrim Eylül ayının ortasından itibaren olgunlaşmıştı. Ashında devrim, Haziran ve Eylül arasında işçilerin Sovyetler ve Fabrika Komiteleri aracılığıyla toplumsal, siyasal ve ekonomik alanlarda gücünü ve etkisini gösterip yaymasıyla başlamıştı. Ve devrim kök salıyordu. Lenin, “Ya şimdi ya da hiçbir zaman” diyerek ayaklanma çağrısı yaptı.

Lenin’in önerisi Bolşevik Partisi Merkez Komitesi tarafından önce reddedildi. Sonunda Lenin, ayaklanma kararını 10 Ekim’de partiye kabul ettirdi. 25 Ekim ayaklanma günü olarak ilan edildi. Aynı gün Tüm Rusya Sovyetleri İkinci Kongresi toplanıyordu.

25 Ekim’de Neva’dan ilerleyen Bolşeviklerin Kışlık Saray’a el koymalarıyla Ekim Devrimi gerçekleşiyordu.

Ekim Devrimi nesnel koşulların sınırlılığını yıkan bir devrim oldu. İşçi sınıfının yaratıcı ve yıkıcı gücünün muhteşemliğini ortaya koydu.

***İşçi sınıfı,
yarattığı devrimle
eşit, özgür ve
sömürsüz bir
dünya kurmayı
amaçladı.
Ekim Devrimi
insanlık tarihinde
muazzam bir
gelişmenin
ifadesi oldu.
İşçi sınıfı
kendi kaderine
hâkim olarak,
tarihi yaratan
bir güç
olduğunu
gösterdi.***

Hükümet yeni programıyla sermayenin yanında

AKP DAHA FAZLA SALDIRACAK

Hükümet programı, esneklik ve güvenceyi bir arada gerçekleştiren modellerin hayata geçirileceğini söylüyor; deyim yerindeyse işçi sınıfıyla dalga geçiyor. Esneklik aslında, güvenceli çalışmayı ortadan kaldıran; atipik, belirli süreli sözleşmeli, yarı zamanlı, çağrı üzerine çalışma gibi güvencesiz çalışma biçimlerinin ortak adıdır. Yani esneklik güvencesiz, kuralsız çalışma anlamına gelmektedir. Sermaye sınıfının "musluğu istediğimiz zaman açmak, istediğimiz zaman ise kapatmak istiyoruz" veciz sözleriyle saldırdıkları işçilerin, yüzlerce yıllık mücadeleleriyle kazandıkları iş güvencesi hakkıdır.

B. AKPOLAT

2 2 Temmuz seçimlerinde büyük bir başarı kazanan AKP, 60. Hükümetin Programı'nı açıkladı. Hükümet programını okuyan Erdoğan, refah, özgürlük ve adalet vaat etti. Erdoğan, "Türkiye'nin çözülemeyecek hiçbir meselesi yoktur. Hedeflerimizi gerçekleştirerek, milletimizi daha çok refaha, daha çok adaletle, daha güçlü bir Türkiye'ye kavuşturacağız" dedi. Erdoğan bunların yanında işkenceye sıfır tolerans gösterileceği, medya bağımsızlığına önem verecekleri, kişi başına milli geliri 10 bin dolara çıkaracakları gibi vaatlerde bulundu.

Bu tür genel tekerlemeler bir partinin sınıf karakteri hakkında hiçbir açıklayıcı anlam ifade etmez. Esas olarak bir partinin hangi sınıfın partisi olduğunu anlayabilmek için bu yaldızlı sözleri, cilalı açıklamaları bir kenara bırakıp onun programındaki ekonomiye dair sözlerine bakmak gerekir. Ama burjuvazi, bu bakışın oluşmaması, kendi egemenliğinin gizlenmesi için elindeki bütün olanakları seferber eder.

İnsan düşüncesi, politik talepler veya hükümet programları gökten zembille inmez, bir ilham sonucunda ortaya çıkmazlar. Siyasal düşünceler, politik talepler ve hükümet programları özünde bir sınıf veya zümrenin, tabakanın ekonomik çıkarlarının ifadesidir.

Toplumda çoğunlukla ekonomik ilişkiler ve buna bağlı çıkar çatışmaları çıplak halde görülmez. Politik örtüler etrafında ortaya çıkarlar. Çünkü maddi üretim araçlarına sahip olanların bundan kaynaklı iktidara, devlete ve her türlü entelektüel üretim aracına sahip olduklarını gizlemeleri gerekir. Burjuvazi, üretim araçlarının özel mülkiyeti ve artı-değer sömürüsüne dayalı sistemin devamlılığı için, ekonomi ile siyaset arasındaki bağı görünmez kılmaya çalışır. Marx ne kadar "politika yoğunlaşmış ekonomidir" diyorsa; sermaye sözcüleri de, düne kadar Kemal Derviş de, o kadar "ekonomi teknik bir meseledir, teknokratlara bırakılmalıdır." diyecektir.

Toplumda çoğunlukla ekonomik ilişkiler ve buna bağlı çıkar çatışmaları çıplak halde görülmez. Politik örtüler etrafında ortaya çıkarlar. Çünkü maddi üretim araçlarına sahip olanların bundan kaynaklı iktidara, devlete ve her türlü entelektüel üretim aracına sahip olduklarını gizlemeleri gerekir. Burjuvazi, üretim araçlarının özel mülkiyeti ve artı-değer sömürüsüne dayalı sistemin devamlılığı için, ekonomi ile siyaset arasındaki bağı görünmez kılmaya çalışır. Marx ne kadar "politika yoğunlaşmış ekonomidir" diyorsa; sermaye sözcüleri de, düne kadar Kemal Derviş de, o kadar "ekonomi teknik bir meseledir, teknokratlara bırakılmalıdır" diyecektir.

Esnek çalışma artırılacak

Hükümet programının çalışma yaşamıyla ilgili kısmı AKP'nin sınıf karakteri hakkında hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde net açıklamalar içeriyor. Hükümet programında şöyle deniyor: "Esnek istihdam biçimleri artırılacak, esneklik-güvence ilişkisi korunacaktır. Zorunlu istihdam uygulamalarında, işverenlerin işçi çalıştırmasını özendirerek düzenlemelere gidilecektir. İş Kanunu'nu, önümüzdeki dönemin en önemli gündemi olmaya devam edecek olan istihdam politikalarımızı destekler anlayışla geliştireceğiz. Esneklik ve güvenceyi bir arada gerçekleştiren modelleri

esas alarak, yeni istihdam biçimlerini yaygınlaştıracacağız."

Vergi politikası ile ilgili olarak ise "Öncelikle istihdam üzerindeki yükler olmak üzere vergi oranlarını indirmeye devam edeceğiz. Damga vergisi başta olmak üzere, işlemler üzerindeki vergileri kademeli olarak kaldıracacağız. Vergi politikalarında öngörülebilirliği artıracak, vergi mevzuatını sadeleştireceğiz" deniyor.

Yukarıdaki iki alıntı ne kadar teknik, soğuk ve usturuplu olsa bile AKP'nin sermaye sınıfının partisi olduğunu gözler önüne seriyor. Esnek çalışma işçi sınıfının kazanılmış haklarına dönük sermayenin son dönemdeki en önemli sal-

dırısıdır. Hükümet programı, esneklik ve güvenceyi bir arada gerçekleştiren modellerin hayata geçirileceğini söylüyor; deyim yerindeyse işçi sınıfıyla dalga geçiyor. Esneklik aslında, güvenceli çalışmayı ortadan kaldıran; atipik, belirli süreli sözleşmeli, yarı zamanlı, çağrı üzerine çalışma gibi güvencesiz çalışma biçimlerinin ortak adıdır. Yani esneklik güvencesiz, kuralsız çalışma anlamına gelmektedir.

Sermaye sınıfının "musluğu istediğimiz zaman açmak, istediğimiz zaman ise kapatmak istiyoruz" veciz sözleriyle saldırdıkları işçilerin, yüzlerce yıllık mücadeleleriyle kazandıkları iş güvencesi hakkıdır.

Sermayenin ödediği vergiler azaltılıyor

4857 sayılı Yeni İş Yasası esas olarak, bir önceki yasada yer alan iş güvencesiyle ilgili kısmi hakları da ortadan kaldırmak, sermayenin uzun zamandır zaten uyguladığı esnek, kuralsız çalışmayı yasal hale getirmek için çıkarıldı. O dönemde patronlar "işçiyi istediğimiz zaman işe almak istediğimiz zaman işten atmak istiyoruz" yani "musluğu açıp kapama hakkı sadece bizim olsun" demişlerdi. Eski solcu yeni liberal Gülay Gökçürk'te iş güvencesini Katolik nikâhı diyerek eleştirmişti. Fransa'da geçtiğimiz yıl büyük öğrenci ve işçi eylemleri iş yasasında esnek çalışmayı artıran, iş güvencesini ortadan kaldıran hükümlere karşı yapılmıştı. Tayyip'in kendisi de iş yasasının çıkacağı dönemde iş güvencesiyle ilgili olarak "iş güvencesi değil, işyerinin güvenliği önemlidir" diyerek safını belli etmişti.

Hükümet programında, asgari ücretten vergi almamanın lafı bile edilmezken, işverenlerin sigorta primlerinin, sermayenin ödediği vergilerin daha da azaltılacağı sözü veriliyor. Anlaşılan o ki, 2. AKP hükümeti, işçi sınıfına ve onun kazanılmış haklarına dönük geçtiğimiz yıllardan çok sert saldırılarda bulunacak.

Ölüme yolculuk

KAMYONLAR NEDEN DEVRİLİR?

Sayısı bir milyonu geçen, yoğun hasat dönemlerinde iki milyona ulaşan, mevsimlik ve daimi tarım işçilerinin yaşadıkları sorunların esas kaynağını bulmadıkça, bu ölümlere engel olunması mümkün gözüküyor. İnsanlar niçin topraklarını bırakıp yollara düşüyorlar?

B. AKPOLAT

Ağustos ayı içinde mevsimlik tarım işçilerinin yüzlercesi trafik kazalarında öldü veya yaralandı. 2007'nin ilk beş ayında 26 işçi ulaştırma sırasında ölmüş, 204 işçi ise yaralanmıştı. 6 Ağustos tarihinde Sivas'ın Kangal ilçesinde Adıyaman'dan yola çıkan fındık işçilerini taşıyan minibüs ile meyve yüklü kamyonun çarpıştığı kazada ölenlerin sayısı 12'si çocuk 24 kişiydi. 11 Ağustos'ta ise Diyarbakır'ın Ergani İlçesi'nden, Adapazarı'na fındık işçilerini götüren kamyonun devrilmesi sonucunda bazıları ağır olmak üzere 22 işçi yaralandı. Ve daha böyle pek çok kaza var.

Ağustos ayı işçilerin ölüm mevsimi halini aldı. En fazla 15 kişinin binmesi gereken minibüslere 30 kişinin binmesi, insanların hayvanlar gibi kamyon kasalarında taşınması bu kazalara davetiye çıkarıyor. Ama bunun da ötesinde doğdukları yerlerde karınlarını doyuramadıkları için insanlar, son 7-8 yıldır her bahar ve yaz ekmek parası için yollara düşüp Malatya'ya kayısı, Niğde'ye patates, Giresun'a fındık ve Çukurova'ya pamuk toplamak için gidiyorlar.

Sayısı bir milyonu geçen, yoğun hasat dönemlerinde iki milyona ulaşan mevsimlik ve daimi tarım işçilerinin yaşadıkları sorunların esas kaynağını bulmadıkça bu ölümlere engel olunması mümkün gözüküyor. İnsanlar niçin topraklarını bırakıp yollara düşüyorlar?

Tarımsal üretim çökertiliyor

Uluslararası işbölümü emperyalist ülkelerin lehine, az gelişmiş veya çevre ülkelerin aleyhine işleyerek bizim gibi ülkelerde köylülüğü tasfiye ediyor. Kırsal kesimde de emperyalizmin, bağımlı sanayileşmenin kaynağını oluşturduğu teknolojilerin kırsal alana girmesi, kapalı tarımsal yapıların parçalanması ve artan oranlarda pazara açılması sonucunu doğuruyor.

Tarımsal yapıdaki makineleşme, toprakların belli ellerde yoğunlaşmasına, köylülük içinde "büyük toprak sahipleri-yoksullaşan ve mülksüzleşen köylülük" biçiminde bir kutuplaşma sonucunu da

yaratıyor. Mülksüzleşen köylülüğün bir kesimi, "özgür emek" olarak tarım proletaryasının ana kaynağını oluştururken, bir kesimi de kentlerdeki sanayi burjuvazisinin ucuz emek gücü kaynağı ve yedek sanayi ordusu durumuna geliyor.

Öte yandan, tefeci-tüccar sermayesi eliyle kırsal kesimdeki küçük üreticiler üzerinde sürdürülen egemenlik, eşitsiz değişim sonucu, tarımdan sanayi ve ticaret kesimine önemli oranda kaynak aktarmış, bunun sonucu olarak bir kısım küçük üretici, üretim araçlarından koparak elindeki toprağını büyük toprak sahiplerine devretmek durumunda kalmış ve özgür emek gücüne dönüşmüştür.

Aynı şekilde, büyük toprak sahiplerinin kiracılık, yarıcılık ilişkileri de kendilerine bağlı yoksul köylülerin topraklarından uzaklaştırılmalarını ve kente göç kervanına katılmalarını hızlandırmıştır.

Ayrıca 2000'li yılların başından beri tarımda uygulanan neo-liberal reçeteler çerçevesinde, yalnızca destekler değil, destekleme sisteminin üzerine oturtulduğu tüm kurumlar tasfiye edilmiş; 2000-2006 tarihleri arasında 1.7 milyon insan tarımsal üretimden kopmuştur.

Halktan toplanan vergilerle oluşturulan bütçeden, çiftçileri desteklemeye ayrılan kaynakların her geçen yıl azalması köylülerin daimi ya da mevsimlik olarak işçileşmesine yol açıyor.

Kürt işçiler ayrımcılığa uğruyor

Bütün bunlara ilave olarak Bölge'de yaşanan savaş, köy boşaltmalar, yakmalar ve yaylaya çıkma yasağı da yoksul Kürt köylüsünü toprağından koparmıştır. Gündem Gazetesi'nden bir haber: "Fındık toplamak için binbir eziyetle çeşitli illerden Ordu'ya giden çok sayıda Kürt işçi, il merkezine alınmıyor. Kimlik kontrolü yapıldıktan sonra asker-polis gözetimine alınan Kürt işçiler, uygulamaya 'Biz de bu ülkenin yurttaşı değil miyiz?' diyerek isyan ediyor. Gittikleri Adapazarı, Giresun, Bolu, Trabzon gibi illerde yerli işçiye göre daha az

Günde 10 saatten fazla çalışmanın karşılığı 15 YTL

bir ücretle çalıştırılan Kürt işçiler, çoğu kez ikinci sınıf muameleye maruz kalıyor. Kürt işçiler, Ordu'da da benzer yaklaşımlarla karşılaşılıyor. Ordu eski Valisi Kemal Yazıcıoğlu, 'Bunlar suçlu, üstelik fındığı da heba ediyorlar' şeklindeki açıklamasının ardından görev yaptığı 1997-2006 yılları arasında Kürt işçileri il merkezine almadı. Kente gizlice girebilenler ise, tüm haklarından mahrum bir şekilde tarlada yatıp kalktı." Polatlı'nın Tozlu köyünde de işçiler ayrımcılığa uğruyorlar. "Köyün girişinde 'Kürtler giremez' yazıyor. Camiye girmeleri de engelleniyor."

Fındık toplamaya giden mevsimlik işçilerin günlükü 18-20 YTL civarındadır. Konaklama, yeme-içme masrafları bahçe sahibi tarafından karşılandığı takdirde, ücret 15 YTL'ye kadar düşmektedir. Çoğunluğu genç kız ve kadınların oluşturduğu bu işçiler, günde yaklaşık 10 saat çalıştırılmakta, konut ve beslenme olanakları oldukça yetersiz durumdadır.

Kapitalizm var olduğu müddetçe tarım işçilerinin emeklerinin tam karşılığını almaları mümkün değil. Polatlı'ya soğan toplamak için gelen 30 bin işçinin, -grev gerekçesi olan- ücretlerinin artması, kaldıkları yerde su, kanalizasyon, altyapı hizmeti, sosyal güvence ve özellikle sağlık güvencesi istekleri ise karşılanabilir. Ancak bunun için bile tarım işçilerinin Polatlı gibi direnişlerinin artması gerekiyor.

Fındık toplamaya giden mevsimlik işçilerin günlükü 18-20 YTL civarındadır.

Konaklama, yeme-içme masrafları bahçe sahibi tarafından karşılandığı takdirde, ücret 15 YTL'ye kadar düşmektedir. Çoğunluğu genç kız ve kadınların oluşturduğu bu işçiler, günde yaklaşık 10 saat çalıştırılmakta, konut ve beslenme olanakları oldukça yetersiz durumdadır.

Global Kültür

BIENALLER VE KÜRESELLEŞME

Bienallerde asıl amaçlanan; kurumsallaşmış sanatı ve galeri mekanlarına sıkışmış sanat anlayışını kırmak, farklı mekanlarda seyirci ile daha interaktif bir ilişkiye geçebilmek, merkezîyetçi anlayıştan sıyrılmak, sanatçıların farklı mekanlarda kendilerini yapıtları ile daha özgür ifade etmelerini sağlamaktır.

PELİN TAN

Son yıllarda sıkça ve geniş çapta düzenlenmeye başlayan büyük, global sergiler ve bienaller küreselleşme süreci içerisinde değerlendirilmesi gerekir. Batı-merkezci ülkelere ait sanat söylemleri ile şekillenen sanat politikaları, Türkiye gibi çevre sayılan ülkelerdeki sanat ortamını ve pazarını oldukça etkiliyor. Bienaller ve büyük çapta sergilerin amaçlarından olan; kültür turizmüne hizmet veya genç sanatçıların uluslararası prestij elde etmek için yarışmasını göz önüne almazsak, bu tür sergiler uzun vade de, sergilerin gerçekleştirildiği ülkelerin sanat ortamını yönlendirme gücünü içinde taşıyor.

Bienaller ne işe yarar?

Bienalleri kuratörler, sponsor kurumlar ve sanatçılar açısından ele alırsak; birincisi, genelde bir tek kuratörün hakim olduğu İstanbul Bienali, Venedik Bienali gibi sergilerde tek kuratörün dominant olması ve bu kuratörün belli kavramlar çerçevesinde dönen sanat akımlarını kabul ettirmeye çalışması ve bienali gerçekleştirecekleri ülkelerin sanat ortamını pek tanımadıklarını görürüz. İkincisi, sergileri düzenleyen birçok kuratörün belirttiği gibi Bienaller genç sanatçıların kendilerini uluslararası platformda tanıtmaları için bir fırsat; özellikle bizim gibi batı sanat merkezlerinde tanınmak isteyen ya da kendi ülkelerinde saygınlık kazanmak isteyen çevre ülkelerin sanatçıları için önemli bir etkinlik. Bu nedenle tanımadığımız birçok genç sanatçıyı birden bu platformda görürüz.

Üçüncüsü, bienallerin maliyeti ve elde edilen gelir; Biliniyor ki, Venedik, San Paolo, Documenta gibi geniş çaplı bienaller, sergilerin maliyeti ve gelirleri de milyarları aşıyor. Birçok özel kurumun ve tanınmış şirketlerin sponsor olduğu ve giderleri karşıladığı bu sergilerde; sanatçı veya sanatçı grupları çoğunluğu kendi ülkelerinden ya da bağlı oldukları kurumlardan aldıkları finans desteği ile bu sergilere katılıyorlar. Bu finans desteğinin sanatçıların bir bienale seçilmelerinde ne kadar etken olduğu

ise soru işaretidir.

Bu tür büyük bienallere karşı Manifesta veya Johannesburg Bienalleri alternatif açılımlar ve yeni yaklaşımlar oluşturmaya çalışmakta. Manifesta 2 kuratörleri; öncelikle uluslararası sanat ortamında dışlanan Baltık ülkeleri, Rusya'nın güney kısmında yer alan Balkan ülkeleri ve Yugoslavya'nı parçalanması ile birlikte ortaya çıkan ülkelerin sanatçılarına sergi mekanları tahsis etti. "Sanatçı olarak kuratör" mantığını yıkmaya çalışan, dolayısı ile kuratörün yerini ve görevini tekrar tanımlamayı amaç edindiler. Üçüncüsü Ljubljana, (Slovenia)'da yapılan Manifesta'nın yine öne sürdüğü kuratörlük sistemi ile birçok değişik ülkelerden bir araya gelen kuratörleri barındırıyordu. Bunun yanında sosyal ve kültürel bağlamda sanatsal

yaratımı ele alan bir tema belirleyen Manifesta 3'; Avrupa'nın özellikle Bosna, Kosova ve Sırp üçgenindeki jeopolitik durumunu dikkate aldı. Birçok Manifesta örneğinde görülebileceği gibi, diğer bienallere oranla Manifesta sergileri sosyo-kültürel soruları ve bienal sisteminin Avrupa merkezîyetçiliği bağlamında yaptığı sorgulamaları ve kurum-kuratör kavramlarına farklı yaklaşımları ile büyük bir fark oluşturmaktadır. Diğer bir örnek sayılabilecek olan 2. Johannesburg Bienali; Okwui Enwezor, Colin Richards, Hou Hanru, Gerardo Mosquera, Yu Yeon Kim, Bongzi Dhlomo-Mautloa, Kellie Jones gibi farklı ülkelerden birçok kuratörün kendi projeleri ile katılımı ile gerçekleşti. Her kuratöre tahsis edilen farklı mekanlarda; kuratörler, sanatçılar ile birlikte farklı temalar altın-

da sergiler gerçekleştirdiler. Temel olarak bu farklı temaları birleştiren ana fikir; küreselleşme ile birlikte uluslararası kapitalin yaptırımlar yolu ile oluşturduğu global kültürü sorgulamak ve bunun içinde yer alan tüm sosyo-kültürel, ekonomik, politik sorunları ortaya koymaya çalışmaktır.

Bienalin amacı

Bienallerde asıl amaçlanan; kurumsallaşmış sanatı ve galeri mekanlarına sıkışmış sanat anlayışını kırmak, farklı mekanlarda seyirci ile daha interaktif bir ilişkiye geçebilmek, merkezîyetçi anlayıştan sıyrılmak, sanatçıların farklı mekanlarda kendilerini yapıtları ile daha özgür ifade etmelerini sağlamaktır. Hou Hanru'nun bir röportajda şöyle belirtir: "...bienaller sayesinde sanatın oluşturulma yollarını değiştiren metodlar elde ediyoruz. Böylece müze ve galerinin orjinal anlayışını değiştirebiliriz." Dahası, Hanru bienallere ait radikal bir amaç belirtiyor; bienallerde kullanılan değişik sergileme mekanları, genelde klasik müze ve galeri mekanlarının sergilemede yetersiz kaldığı sanat yapıtlarını sergileyebiliyor; sonuçta bu sanat yapıtları pek alınıp satılmayan, somut ve materyal olmayan yapıtlardan oluşuyor.

Hanru bu durumun, materyalleşen sanat ortamına ve dünyaya karşı bir karşı duruş olabileceğini belirtiyor. İktidar ilişkileri ve bu ilişkilerle yoğrulan "para" kaygıları, sanat ortamlarını farklı noktalara götürmekte; bienaller ve global sergiler bu duruma katkıda bulunmak yerine bu tarz ilişkileri kırarak stratejiler izlenmeli. Bienallerin belirtilen amaçlarını dikkate alır ve uygulamaya çalışırsak, bu tip sergilerin sanat ortamında pozitif anlamda radikal değişimler yaratacağını ve küreselleşme süreci içerisinde birçok sosyo-kültürel ve ekonomik yaptırımlara karşı sanat yolu ile "direnme" noktalarında bulunacağını görebiliriz.

***Bienal: İki yılda bir anlamını taşıyan simgeleşmiş bir kelimedir. İki senede ortaya çıkartılan sanat ürünleri, izleyiciyle buluşmaya hazırlanır.**

İktidar ilişkileri ve bu ilişkilerle yoğrulan "para" kaygıları, sanat ortamlarını farklı noktalara götürmekte. Bienaller ve global sergiler bu duruma katkıda bulunmak yerine, bu tarz ilişkileri kırarak stratejiler izlemeli.

Meclis tekbaşına kadın sorununa çözüm olamaz

SEÇİMLERİN ARDINDAN

Bin Umut Adayı sekiz milletvekili kadının, kadın konusundaki duyarlılığını fazlasıyla görmek istiyoruz. Kadına yönelik her türlü ayrımcılığa karşı mücadele edeceklerine inanıyoruz. Çünkü bu kadınlar ezilen bir ulusun iradesi olarak demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü bir sistem önerisiyle geldiler. Ezilenlerin, dışlananların, ötekileştirilenlerin, emekçilerin, kadınların sesi olma gibi büyük bir sorumlulukla karşı karşıyalar.

TÜLAY HATİMOĞULLARI

2 2 Temmuz seçimlerinde Türkiye için yeni bir tablo ortaya çıktı. AKP, CHP, MHP, DSP'nin yanı sıra ilk kez bu kadar bağımsız Meclis'e girdi. Ancak "bağımsız adaylar" demokratik olmayan seçim sisteminin engellerini aşmak üzere izlenen bir yöntemdi. Nitekim seçimlerin hemen ardından 20 bağımsız milletvekili DTP grubunu kurdu. Bu dönemki Meclis'te kadın vekil sayısında az da olsa artış oldu. Meclis'e giren gruplar içinde kadın temsiliyeti açısından en büyük oran yüzde 36,4 ile DTP'ye ait. Bu durum DTP açısından sevindirici olsa da, Meclis'in geneli açısından aynı şeyi söylemek mümkün değil. 550 milletvekilinin yalnızca 48'i (yüzde 10'u) kadın. Yani hâlâ dünya sıralamasındaki geri konumumuzu koruyoruz.

özgürlük olanağı tanımıyor. Bölgede hâlâ namus cinayetleri, çocuk yaşta evlendirme, mal gibi satılma olayları yoğun olarak yaşanıyor. (Şüphesiz bu uygulamalar Türkiye'de yalnızca bu bölge için söz konusu değil. Ancak orada daha yoğun yaşandığı için altını çiziyorum.) Bu kadar derin ve can yakan sorunlardan özgür kadın bilincinin yaratılmış olması ise tarihsel bir başarıdır.

Kadın örgütleriyle birlikte

Dolayısıyla bu bilinçle yoğrularak ve kadınların da ciddi desteğini alarak meclise giren Bin Umut Adayı sekiz milletvekili kadının, kadın konusundaki duyarlılığını fazlasıyla görmek istiyoruz. Kadına yönelik her türlü ayrımcılığa karşı mücadele edeceklerine inanıyor-

gürlüğüne olan inançlarından, geniş halk kitlesinin onlara verdiği destekten alacaklardır. Bununla birlikte kadın milletvekillerinin üzerine düşen görevi yerine getirmelerinde kadın örgütlenmelerine de çok görev düşüyor. Karşılıklı istişare halinde yürütülmesi gereken çalışmaların, önermeler ve kampanyalar şeklini alması onların da işini kolaylaştırıcaktır.

Kadının özgürleşmesi meclisten mi geçer?

Meclis'i tek başına hiçbir sorunun -hele de kadın sorununun- mutlak çözüm zemini olarak görmüyoruz. Bununla birlikte kadınların lehine gerçekleşecek yasal düzenlemeleri oldukça önemsiyoruz. Özellikle mal rejimi, kadına yönelik şiddetin cezalandırılması vs. gibi konular kadının yaşam güvencesinin sağlanması bakımından önemli.

Ancak gerçek hayatta bunların icra edilmesi için toplumsal bilincimizde değişimler yaşamaya ihtiyacımız var. Örneğin yerel yönetimlerin faaliyet kapsamında olan sığınma evleri açılması kararının alınması, Türkiye'de kadınlar açısından hiçbir şey değiştirmedir. Ancak sığınma evlerinin kurulması, sağlıklı bir şekilde işler hale getirilmesi, daha da önemlisi toplumsal baskıya rağmen kadınların buralara başvurma cesaretini göstermesi asıl olan. Meclis'e giren kadınların mücadelesi bu bilinçle olursa anlamlı. Yoksa bir önceki dönemde Aile den Sorumlu Devlet Bakanı Nimet Çubukçu'nun yaptığı gibi, çocuk yuvalarında yaşanan taciz ve tecavüz olaylarına medyada kahrolmuş pozları vermek yeterli değil.

Kadın bilincine sahip kadınlara ihtiyacımız var. Dolayısıyla AKP'nin 29 kadın milletvekili seçtirerek Meclis'te olmasının fazlaca bir anlamı yoktur. Zaten bunu, toplumun yarısı olan kadınların oylarını alma yöntemi ve sistemin sahte demokrasininin bir parçası haline getirmekten başka bir şekilde yorumlamamız da zor. Yine de "bu kadınları" mecliste istemiyoruz anlamına gelmemeli. Çünkü tarihsel ezilmişliğimizin

üstündeki ölü toprağını biraz olsun atması ve "kadınlar da Meclis'e girebilir" gerçeğinin kabul görmesi açısından tüm partilerin kadın adaylarını desteklemesinden yanayız.

Siyasi temsiliyet kadını özgürleştirir mi?

Siyasi temsiliyetin tek başına kadınları özgürleştirmeyeceği gerçeğini basit güncel olaylarda dahi gözlemek mümkün. Örneğin, TBMM'deki kadın başkan vekillerinin kıyafetle ilgili yaşadığı komedi ve gerçilik: 38 senelik bir aradan sonra, ilk kez kadın meclis başkan vekili seçilmesiyle, kıyafet sorunu ortaya çıktı. Şu ana kadar hep erkeklerin işgal ettiği bu organlarda görev alacakların kılık kıyafeti de ona göre düzenlenmiş. Ve frak giymeleri zorunlu kılınmış. Ancak frak kadın giysisi değildir. Demokratik ve eşitlikçi geçinen ülkenin zirvesinde, organlara seçilen kadınların kıyafet yönetmeliği yok. Kadınların ne kadar yok sayıldığının kanıtı olan bu uygulamaya karşı başkan vekili olan Güldal Mumcu'nun önerdiği kıyafet, yakası açık ve uygunsuz olduğu gerekçesiyle reddedildi ve sorun modacılar havale edildi. Kıyafet yönetmeliklerini savunmamakla beraber, devlet organlarında kadınları "öz vatandaşı" görmeyen bu uygulama kurumsallaşmış eril kültürün açık göstergesidir.

Gerçek temsiliyetler oluşturmamız

Bir siyasal irade ve kadın bilinciyle yoğrulmuş bir mücadeleden başka çıkar yolumuz yoktur. Bu sistem içinde ancak o zaman gerçek temsiliyetlerimizi oluşturup, özgürleşebiliriz. Uzun erimli bu mücadelede tek bir şeyin bizi tamamen özgürleştiremeyeceğini bilerek, her alanda kendimize temsiliyet aramak durumundayız. Seçim öncesi kadının siyasette yer almasıyla ilgili başlatılan tartışma çok değerlidir. Feministlerin milletvekili seçimlerini gündeme almaları kadın hareketi açısından olumludur. Bu girişim cılız da olsa geleceğe dair ön açıcı olabilir.

Meclis'i tek başına hiçbir sorunun -hele de kadın sorununun- mutlak çözüm zemini olarak görmüyoruz. Bununla birlikte kadınların lehine gerçekleşecek yasal düzenlemeleri oldukça önemsiyoruz. Özellikle mal rejimi, kadına yönelik şiddetin cezalandırılması vs. gibi konular kadının yaşam güvencesinin sağlanması bakımından önemli.

Bu kadınların başarısıdır

DTP'de bu oranın yüksek olması ise tesadüf değil, Demokratik Özgür Kadın Hareketi'nin başarısının bir sonucu. Ulusal kimlik mücadelesinin yanı sıra, bölgesindeki yaşayış biçimiyle de mücadele eden kadınların başarısıdır. Genel olarak bölgenin yaşayış biçimi, kadına

ruz. Çünkü bu kadınlar ezilen bir ulusun iradesi olarak demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü bir sistem önerisiyle geldiler. Ezilenlerin, dışlananların, ötekileştirilenlerin, emekçilerin, kadınların sesi olma gibi büyük bir sorumlulukla karşı karşıyalar. Bu gücü bilinçlerinden, mücadele geleneklerinden, kadının öz-

Bangkok'ta uluslararası fuhuş ve çocuk kadınlar

"YÜKSELEN" BİR PİYASA

Fuhuşun yasak olduğu, 1996'da çıkarılan yasayla çocukları fuhuşa zorlayanlar için altı yıl hapis cezasının öngörüldüğü Tayland'da, bir yandan da seks ticareti, özellikle uluslararası boyuta ulaşan seks turizmi en önemli gelir kaynağı. Bu ikiyüzlü tavır, geçen sene Turizm Bakanı'nın "Bu yıl turizm sezonunu iyi kapattık. Kızlarımız yine çok iyi çalıştı" açıklamasında yankı buluyor.

MELDA YAMAN ÖZTÜRK

Bu yıl Haziran ayında Uluslararası Feminist İktisat Kongresi'ne katılmak üzere Tayland/Bangkok'a gittik. Tropikal iklimin, her gün akşamüzeri serpiştiren Muson yağmurlarının, hayalimizde bile tasavvur edemeyeceğimiz renk ve çeşitlilikteki tropik meyvelerin, güler yüzlü, cana yakın o sıcak Taylandlı kadın ve erkeklerin üzerimizde yarattığı şaşkınlık ve hayranlık, kentin bir seks turizmi "cehennemi"ne dönüşmüş diğer yüzüyle karşılaşınca altüst oldu.

Bulutlar içinde bir şehir

Bangkok geniş bir alana yayılmış, oldukça büyük bir şehir. Hava çok sıcak ve nemli; ancak kapalı gökyüzünden ve yüksek seviyelere ulaşmış hava kirliliğinden olacak, güneşi göremiyorsunuz. Sokaklarda, caddelerde yürürken eski, bakımsız binalar insanda on yıllardır dokunulmamış hissi yaratıyor. Modern binaların yer aldığı semtlerin yanında, Türkiye'deki gecekonduyla kıyaslanamayacak, belki Brezilya'nın favelalarına ya da Fas'ın bidonvillelerine benzetelebilecek derme çatma yapılar önünüze çıkıyor. Yüksek oranlara ulaşan işsizliği ve yoksulluğu fark etmemek mümkün değil. Kapitalist üretimin temel bir mekanizması olan eşitsiz gelişimin yarattığı işsizlik ve özellikle Güney Asya krizinin ardından binlerce kişinin işsiz kalması, yoksulluğu artıran en büyük neden. Hatırlayacaksınız, Güney Asya'yı vuran büyük ekonomik kriz 1997'de Tayland para birimi Baht'ın bir anda yüzde 50 değer yitirmesiyle başlamıştı. Kriz öncesinde liberal çevrelerde "gelişen" piyasalardan biri olarak görülen ve diğer Güney Asya ülkeleriyle birlikte kapitalizmin alternatifi olmadığı ispatı olarak kabul edilen Tayland ekonomisi, bütün dünyayı etkileyen bir sarsıntıyla bir anda çöküvermişti.

Seks turizmi gelir kaynağı

İşsizliğin ve yoksulluğun en dramatik göstergesi ise küçük yaşta seks işçiliğine itilen kız ve erkek çocukları. Tay-

land'da iki milyona yakın kız ve erkek çocuğun seks işçiliği yaptığı söyleniyor. AIDS hastalarının sayısı ise dört milyon civarında. Fuhuşun yasak olduğu, 1996'da çıkarılan yasayla çocukları fuhuşa zorlayanlar için altı yıl hapis cezasının öngörüldüğü ülkede, bir yandan da seks ticareti, özellikle uluslararası boyuta ulaşan seks turizmi en önemli gelir kaynağı. Bu ikiyüzlü tavır, geçen sene Turizm Bakanı'nın "Bu yıl turizm sezonunu iyi kapattık. Kızlarımız yine çok iyi çalıştı" açıklamasında yankı buluyor.

Çocuk seks işçileri

Kızlar "go-go" barlarda çalışıyor. Bu barlar Bangkok'un birkaç bölgesine dağılmış durumda. En çok bilineni ise Patpong Sokağı. Büyükçe bir sokak olan Patpong üzerinde turistler için barlar, kafeler ve restoranlar yer alıyor. Buralarda rahatça yemek yiyip, bir şeyler

içebilirsiniz. Sokağı dik kesen daha küçük birkaç sokakta ise Bangkok'a özgü hediyelik eşyalar, takılar, tekstil ürünleri, imitasyonlar satılan geniş stantlar kurulu. Bangkok'ta turistik alışveriş hep akşam yapıyor; akşam pazarları kuruluyor. Bunlar da onlardan. Birden stantların sağlı sollu yanlarında konuşlanmış, gece kulübünü andıran, sıra sıra barlara gözünüz takılıyor. İçeriye bakmaya gerek yok, kapı önünden geçerken 12-13 yaşlarında çocuk-kadın bedenlerinin danslarıyla karşılaşırıyorsunuz. Birden kapıdaki çığırkanlar size kızların biraz sonra striptiz yapacağını, girişin bir bira karşılığı olan altmış baht, yaklaşık iki dolar olduğunu, beğenmezseniz paranızın iade edileceğini söylüyor. Elinize tutuşturulan "pussy menu"yle yaşadığımız şaşkınlık birden mide krampına dönüşüyor. Gösterinin ardından kızlar fuhuşa başlıyorlar.

Çocuklar, bedenlerinin metalaştırılıp satılmalarının ötesinde, dünyanın dört bir tarafından gelen turistlere -ki salt bu gösteriler için geziler düzenleniyor- egzotik bir nesneye dönüştürülmüş durumda.

Bangkok ekonomisi kadın bedeni üzerinde yükseliyor

Sıradan bir durum!

Görüldüğü üzere çocukların itildiği fuhuş alenen, herkesin, hatta bir sokak ötedeki polis gözünün önünde gerçekleşiyor. Bu görüntünün etraftaki erkeklerde ya da kadınlarda bir sarsıntı, en azından şaşkınlık yaratmasını bekliyorsunuz. Ancak durum hiç de öyle beklenildiği gibi değil. Herkes bunu kaniksamiş, sıradan bir olgu olarak görüyor. Bir farkla ki, kız çocuklarının bedeni, tropikal meyveler ya da Bangkok'a özgü diğer şeyler gibi egzotik bir "lezzet" olarak sunuluyor. Yani, çocuklar bedenlerinin metalaştırılıp satılmalarının ötesinde, dünyanın dört bir tarafından gelen turistlere -ki salt bu gösteriler için geziler düzenleniyor- egzotik bir nesneye dönüştürülmüş durumda. Yoksul mahallelerden ve köylerden aileler bizzat kendileri çocuklarını bu barlara, genelevlere satıyorlar. Sadece Tayland'la da sınırlı değil bu, Kamboçya, Laos, Myanmar'dan da aileler çocuklarını satmak üzere Bangkok'a geliyor.

Sermaye-devlet-patriarka ittifakı

Bugün gelişmekte olan piyasalar arasında adından çokça söz ettiren Bangkok ekonomisi, sonuç olarak dünyanın "gelişmiş" ülkelerine sunulan körpe kadın bedenlerinin üzerinde yükseliyor. Kapitalizmin eşitsiz gelişimi ülke içinde yoksul sınıfların çocuk-kadınlarını fuhuşa mecbur kılarken, uluslararası düzeyde Bangkok'u dünyanın "genelevine" dönüştürmüş durumda. Sermaye, devlet ve patriarkadan oluşan kutsal ittifakın ikiyüzlü bir biçimde yeniden ürettiği bu ilişkinin bu yıl Bangkok'ta düzenlenen feminist kongrede hiçbir biçimde konu edilmemesi de ayrı bir hayal kırıklığı. Ne kongrenin açılışında Taylandlı feminist kadınların katıldığı ve Taylandlı kadınların sorunlarının tartışıldığı panelde, ne de "seks işçiliği" başlıklı oturumda bu "mahrem" konunun bir yankı bulmamasının da içimizi acıttığını belirtelim.

Suyu idareli kullanma teknikleri üç bin yıldır biliniyor

SUSUZLUK KADERİMİZ DEĞİL!

Son günlerde su sorunuyla ilgili hararetli tartışmalara şahit oluyoruz. Geçen sayıda, kriz derinleştikçe su haklarının yeniden tanımlanmasına dair tartışmaların da hız kazanacağını, her türlü sorun karşısında bıkip usanmadan önerdikleri reçeteyi, bu sorun karşısında da önümüze süreceklerini söylemiştik. Uzun süre beklememize gerek kalmadı, yetkililer su krizinin çözümüne ilişkin dâhiyane planlarını açıkladılar: Nehirler özelleştirilecek!

MEBRUKE BAYRAM

Küresel kapitalizmin bir soruna, bizzat o soruna kaynaklık eden uygulamayı birkaç ekleme çikarmayla tekrar gündeme getirerek çözüm üretmeye çalışmasıyla ilk kez karşılaşmıyoruz. Su krizinin çözümüne dair planlar da aynı komedinin tekrarı niteliğinde. Oysa sorunun temel kaynaklarından biri, zaten suyun kamusal bir ihtiyaç maddesi olmaktan çıkıp ticari bir meta haline gelmesi.

Su pazarı

Günümüzde ambalajlanmış su sektöründe yer alan uluslararası şirketler dünya nüfusunun sadece yüzde 5'ine su satabiliyor. Buna rağmen, söz konusu tekellerin yıllık geliri petrol şirketlerinin yıllık gelirinin yarısı kadar. Her türlü su kaynağının hızla kirlenmekte olduğunu da hatırlayıp, su pazarının gelecekte ulaşabileceği potansiyeli hayal edersek durumu kavrarız. Dünyadaki her türlü doğal kaynağa el koymak için bin bir çeşit yönetime başvuran uluslararası tekellerin suyu pas geçmesini beklemek safdillik olur.

Nitekim, su meselesi 80'li yıllardan bu yana Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Dünya Bankası gibi kuruluşların yoğun ilgisine mazhar oluyor. Dünya Bankası tarafından verilen suyla ilgili kredilerin en önemli özelliği özelleştirme şartı taşıması. 80'li yıllardan itibaren az gelişmiş ülkelere kamu kurumlarında reformlar yapılması için verilen yapısal uyum kredileri yoluyla adım adım su özelleştirmelerinin yolu açılıyor. 90'lar da su tekelleri sadece 10-15 ülkede faaliyet gösterirken 2002 yılında bu şirketler 56 ülkede iş yapar duruma geldi. DTÖ'nün tüm dünyaya dayattığı temel anlaşmalardan biri olan GATS Anlaşması, 2000 yılında suyun çıkarımı, işlenmesi, su iletim sistemleri, enerji ve atık su işlemenin serbest piyasa koşullarında gerçekleşmesini kapsayacak şekilde genişletildi.

Ülkemizde su meselesi üzerinde koparılan fırtınanın temel nedenlerinden biri burada yatıyor. Türkiye'deki ambalajlanmış su pazarının büyüklüğü 2006 itibarıyla 1,2 milyar dolar civarındaydı, pazar 2000-2005 yılları arasında her yıl

ortalama yüzde 10 civarında büyüme gösterdi. Sadece 2007 yılının ilk beş ayında pet su pazarı yüzde 30 oranında büyüdü. Kişi başına düşen ambalajlanmış su tüketimimiz yılda 91 litre. Fransa'daki yıllık tüketim 142 litre, İtalya'da 176 litre, İspanya'da ise 143 litre civarında oluyor.

Uluslararası tekellerin bu kadar cazip bir pazarı başıboş bırakması mümkün mü? Nitekim, IMF, Dünya Bankası, DTÖ gibi kuruluşların su konusunda ilgili dayatmaları meyvesini vermeye başladı. 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, özelleştirme programına su konusunu da dahil ediyor.

Su krizi nasıl yaratıldı?

Su krizi elbette yalnızca su pazarının uluslararası tekeller tarafından kontrol altına alınmaya çalışılmasıyla açıklanamaz. Suyla ilgili sorunların önemli bir kaynağı da ekolojik kriz. Endüstriyel tarım, çarpık kentleşme, kirlilik, ormansızlaşma, yanlış su ve sulama politikaları vb. pek çok neden su krizini adım adım hazırladı.

Türkiye'deki su kaynaklarının dörtte üçü tarlaların sulanması için kullanılıyor. Suyun açık kanallarla taşınması nedeniyle buharlaşma, sızmalar, kaçaklar vb yollarla oldukça fazla miktarda su boşa gidiyor. Yanlış sulama teknikleri de bir başka sorun. Suyun tarlanın yüzeyine salınması yoluyla yapılan salma sulama tekniği ya da karıkla sulama, tava gibi yöntemler büyük oranda suyun buharlaşmayla kaybedilmesine yol açıyor. Ayrıca, buharlaşan suyun içindeki minerallerin ve tuzun toprağın yüzeyinde birikmesi toprağın tuzlanmasını ve verimsizleşmesini sağlıyor. Oysa yağmurlama, damla sulama gibi suyu son derece tasarruflu kullanan sulama metotları mevcut. Bu tür teknikler sayesinde sulamada kullanılan suyu %50 ila %95 oranında azaltmak mümkün. Sağlanan tasarrufun yanı sıra toprağın kalitesi de korunmuş oluyor.

Sorunun diğer bir kaynağı endüstriyel tarım teknikleri. Endüstriyel tarımda kullanılan kimyasal gübre ve ilaçlar topraktaki mikroorganizmaların ölü-

Büyük baraj ve sulama projeleri çare mi?

Su krizinin çözümü olarak karşımıza konulan büyük baraj ve sulama projeleri su tekellerinin piyasaya hâkim olmasını sağlamak dışında pek fazla bir fayda getirmiyor. Suyun kontrolü önce kamu tarafından ele alınıyor, ardından özelleştirme geliyor. Ekolojik dengeleri yeteri kadar göz önünde bulundurmayan, büyük sermaye ve teknoloji gerektiren bu dev projeler kısa bir süre için su sorununu çözmüş gibi görünüyor, ancak uzun vadede büyük ekolojik sorunlara yol açıyor.

Büyük sulama ya da baraj projeleri için suyun yönünün değiştirilmesi, büyük kentlerin su sorununu çözmek için uzak mesafelerden su getirilmesi gibi uygulamalar, bir bölgenin sorunu-

nu çözerken diğer bölgenin kuraklaşması, sulak alanların kuruması gibi sorunlar yaratıyor. Örneğin; sazlık, göl gibi sulak alanlar, kendilerini besleyen akarsuların baraj vb. su sistemlerine yönlendirilmesi sonucunda kuruyor. Sazlığın kuruması kuşların kaybolmasına, sazçılık ve balıkçılıkla geçinenlerin mesleklerini kaybetmesine yol açıyor. Sulak alandan kazanılan araziler bir süre tarımda kullanılabilir ancak kısa sürede başlayan kuraklık bu arazileri kullanılmaz hale getiriyor. Her geçen gün daha derine çekilen yeraltı suları bu bölgede yaşayan insanları susuzluk sorunuyla karşı karşıya bırakıyor.

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında Dünya Bankası projeleriyle birlikte tüm dünyaya yayılan

büyük baraj ve sulama sistemleri için milyonlarca dolar yatırım yapıldı. Sonuç; milyonlarca insanın yerinden edilmesi, beklenenden yüksek maliyetler, çevresel sorunlar, şiddet, açlık ve susuzluktu. Tek kazanansa tarım, gıda ve su şirketleri oldu.

müne neden oluyor. Bu da toprağın azot bağlama kapasitesinin azalması ve tuzluluğun artması sonucunu doğuruyor. Doğayla dost tarım teknikleri kullanıldığında toprakta ve tarlada yaşayan canlıların hayatı ve birbirleriyle olan dengesi gözetildiği için su dengesi kuruluyor, organik maddeleri geri kazanan toprak suyu sünger gibi çekiyor.

Ayrıca, suyun tüketilmesinin en önemli suçlularından biri meşhur "yeşil devrim" ürünü, tarım ve gıda tekelleri tarafından piyasaya sürülen, patentli, "yüksek verimli" tohumluklar. Bu tohumluklar yetişmek için, kuraklığa, hastalıklara, dona vb. yerel ekolojik koşullara uyum sağlamış eski tohumlukların iki katı fazla su istiyor. Böcek öldürücü ilaçlar, yabancı ot öldürücü ilaçlar, suni gübreler de cabası. Sözü edilen türlerin "yüksek verimli" olması tüm bu ön koşulların yerine getirilmesine bağlı, yoksa yerel akrabalarına

oranla çok daha az verimli oluyorlar.

Kuraklığı artıran en önemli faktörlerden bir diğeri ormansızlaşma. Ormanların azalması sonucu toprağın su tutma kapasitesi de azalıyor. Toprak suyu yeteri kadar tutamadığı için yeraltındaki su kaynakları yeteri kadar beslenemiyor. Ayrıca su toprağın yüzeyinden akarken erozyona neden oluyor.

Dünyada 2.5 milyar kişi kirli su içiyor

Su kaynaklarının yitirilmesinin bir başka nedeni de çarpık kentleşme. Metropollerin barındırdığı insan nüfusu pek çok şehirde mantık sınırlarını zorlayacak kadar fazla. Bu durum doğal olarak kentin bulunduğu bölgede pek çok ekolojik sorunu beraberinde getiriyor. Su havzalarını besleyen nehir ve dere yataklarındaki yapılaşma, ormansızlaşma, toprağın su tutma kapasitesinin azalmasına, su kaynaklarının birer

birer kurummasına neden oluyor.

Tabloya bir de sanayi tesislerinin yarattığı kirliliği eklemek lazım. Sanayi atıklarının nehirlere, derelere boşaltılması, yeraltına gömülen atıkların sızarak yeraltı sularına karışması gibi pek çok nedenle su kaynakları kullanılamaz hale geliyor. Lağımın yeteri kadar arıtılmadan su kaynaklarına boşaltılması bir başka kirlilik nedeni. Dünyada 2,5 milyar kişi arıtılmamış kirli su içmek zorunda kalıyor. Kirli suların bulaşan hastalıklar yüzünden haftada ortalama 35.000 kişi ölüyor.

Konunun tüketim kültüründen kaynaklanan boyutunu da gözden kaçırmayalım. Kapitalizmin kışkırttığı tüketim kültürü, her alanda olduğu gibi doğal kaynaklarda da gerekenden çok daha fazla oranda tüketimi doğuruyor. Örneğin, bir kişinin temizlik ve hijyen için kullanması gereken günlük su ihtiyacı 50 litre iken; bir ABD'li günde 500 litre, bir İngiliz günde 200 litre su tüketiyor. Batı'da bir birey diş fırçalamak için günde ortalama 8 litre, sifonu çekmek için 10 ila 35 litre, duş almak için 100 ila 200 litre su kullanıyor.

Gıda, tarım vb birçok konuda olduğu gibi su konusunda da sorunun temeli, kaynağın kılığında değil paylaşımın adil olmayışında yatıyor. Birilerinin kazançlarına kazanç katabilmesi için diğerlerinin kaybetmesi zorla dayatılıyor. Toprak, toprağın altındakiler, dağ, taş, su, hatta canlıların genleri birer birer ticari meta haline getirilmiş durumda. Bu yağmayı durdurmak için bir şeyler yapmaya başlamazsak soluduğumuz hava için kira ödeyeceğimiz günler uzak değil.

Su kaynaklarının yitirilmesinin bir başka nedeni de çarpık kentleşme. Metropollerin barındırdığı insan nüfusu, pek çok şehirde mantık sınırlarını zorlayacak kadar fazla. Bu durum doğal olarak kentin bulunduğu bölgede pek çok ekolojik sorunu beraberinde getiriyor. Su havzalarını besleyen nehir ve dere yataklarındaki yapılaşma, ormansızlaşma, toprağın su tutma kapasitesinin azalmasına, su kaynaklarının birer birer kurummasına neden oluyor.

Çölü yeşertmek mümkün

Yüksek teknoloji ve sermaye yatırımı gerektiren dev baraj ve sulama projeleri yerel tekniklerin, bilgi sistemlerinin baltalanmasına neden oldu. Karşılıklarına çıkarılan yabancı teknolojik gereçler üzerinde etkinlikleri ve egemenlikleri kalmayan yerel toplulukların direnci zayıfladı, yoksullaştılar, çatışmalar ortaya çıktı.

Oysa dünyanın pek çok yerinde denenmiş bazı küçük ölçekli sulama sistemleri ve teknikleri sayesinde son derece başarılı sonuçlar almak mümkün. Küçük barajlar, su depoları, sarnıçlar, sığ kuyular, yağmur suyunu tutma projeleri gibi pek çok proje yoksullara büyük projelerden çok daha fazla fayda sağlıyor.

Suyu idareli kullanma teknikleri üç bin yılı aşkın bir zamandır biliniyor. Bugünkü Filistin, Ürdün, Sudan, Kuzey Hindistan gibi pek çok bölgede keşfedilmiş su saklama metotları var. Bi-

naların çatılarına, siperliklere düşen yağmur suyunu toplamaya ve depolamaya dayanan bu tür sistemlerle elde edilen su, tarla sulamada ve hayvancılıkta kullanılabilir.

Afrika'da ve Güney Amerika'da sis ve bulutlardan faydalanan, sabah çiyini toplayan ya da ormandaki ağaçların su tutma özelliğini kullanan pek çok yaratıcı su toplama sistemi mevcut. Örneğin; Kuzey Şili'nin kurak bir dağlık bölgesinde, çok küçük delikleri olan ince naylon ağlar, rüzgârın esme yönünde dikine geriliyor ve bulutlardan yakalanan su bir oluk aracılığıyla kaplara aktarılıyor, buradan da başka kaplara aktarılarak filtre ediliyor ve evlere dağıtılıyor.

Hindistan'ın Pakistan sınırına yakın Racastan eyaleti çok az yağış alan bir çöl bölgesi. Bölgede halkın kolektif emeği ve paylaşımıyla kurulan, kontrolü de halk tarafından kolektif olarak

yürütülen su sistemi, yağmurun her damlasını korumaya dayanıyor. Kadim su teknolojilerinden esinlenerek kurulan sistem sayesinde bölgede su sıkıntısı yaşanmıyor. Eski sulama sistemini canlandırmaya fikren öncülük eden Anupam Mishra şöyle anlatıyor:

"Eğer Racastan'ı dünyanın diğer çölleriyle karşılaştırırsak, yalnızca daha fazla nüfus barındırmakla kalmadığını, yaşamın varlığının her santimetrekaresinde hissedildiğini görürüz. Aslında bu bölge dünyanın en canlı çölü olarak bilinir.

Bu yerel toplum sayesinde olmuştur. Racastan halkı, doğanın kendilerine biçtiği susuzluk karşısında yılgınlığa kapılmamıştır. Aksine, bunu bir mücadele olarak görmüş ve göğüslemeye karar vermiştir. Öyle ki, insanlar suyun doğasını tüm basitliği ve akışkanlığıyla tepeden tırnağa özümsemişlerdir."

Özgürlükçü Gençlik 2. yaz kampını tamamladı

DAHA BİLİNÇLİ, DAHA KARARLIYIZ

Kamp süresince ÖGD'liler, insan yaşamının baharı olan gençliğin, doğada baharın oynadığı rolü en güzel biçimde oynayabileceğini ve toplumsal yaşamı sermayenin çılgınca sürükleyişinden kurtaracak bir yeniden doğuşun öncü ve sürükleyici gücü olabileceğini gösterdiler.

ERKAN GÖKBER

Özgürlükçü Gençliğin 2. Yaz Kampı 3-4-5 Ağustos 2007 tarihinde Balıkesir-Gönen'de Birleşik Metal-İş Sendikası Kemal Türkler Tesisleri'nde gerçekleştirildi. Kampa 16 ilden 57'si erkek 33'ü kadın 90 genç katıldı.

Üç gün süren Yaz Kampı'nda Özgürlükçü Gençler gündüz vakitlerini eğitim seminerleri, tiyatro gösterileri, deniz ve havuz etkinlikleriyle geçirirken, akşam saatlerinde müzik dinletileri, Sinema Kolektifi'nin düzenlediği film gösterimleri ve ortak sohbetler gerçekleştirildi.

Kamp boyunca dört ana başlık altında eğitim çalışmaları yapıldı:

- 1) Demokratik Devrim ve Kemalizm,
- 2) Ekoloji, 3) Kadın Özgürlük Hareketi,
- 4) Madam Bovary romanının incelenmesi.

İlk gün, ekoloji konusunda, GDO'ya Hayır Platformu sözcüsü Mebruke Bayram'ın yaptığı sunumda, ekolojik tahribatın boyutları ve Marksizm'le ekolojinin ilişkisi üzerinde duruldu.

İkinci gün, ülkemiz sınıflarının özgürlüğü içinde, Demokratik Devrim'in güncelliği, üzerine değerlendirmeler yapılırken; Kemalizm başlığı altında, Kemalist zümrenin sınıf karakteri ve emekçiler ve ezilenlere düşman politikaları tarihsel ve güncel örnekler eşliğinde tartışildi.

Üçüncü gün, feminizmin temel kavramları üzerine sunum ve tartışmalar gerçekleştirildi. Öğleden sonraki oturumda Flaubert'in Madam Bovary kitabının analizi çevresinde edebi akımlar ve dönemin siyasal hareketleri üzerine sunum ve tartışmalar gerçekleştirildi.

Ayrıca, Genç-Sen ve öğrenci öz-örgütlenmesi başlığı altında, İstanbul Genç-Sen aktivistlerinden Umut Kocagöz'ün yaptığı sunumun ardından bir forum gerçekleştirildi.

Kamp akşamlarında, ÖGD Sinema Kolektifi tarafından, La Haine-Protesto ve Klevslowski Üç renk: Mavi adlı filmlerin gösterimleri gerçekleştirildi.

Son gece yapılan değerlendirme forumunda kampın olumlulukları kadar eksikleri üzerinde duruldu. ÖGD'nin yeni dönem faaliyetleri üzerine hedefler kondu. ÖGD'nin, kuruluş sürecinde iç faaliyetindeki eksikleri hızla gidermesi gerektiğinin altı çizildi. ÖGD'nin eğitim alanının özgün sorunlarına çözüm üretmedeki iddiasını artırmasının yanı sıra, ekoloji ve kadın alanında da çalışma grupları oluşturması ve özel taktiklerle

derinleşmesi kararlaştırıldı. Değerlendirmeler moralleri doruğa çıkartan sloganlar ve kısa bir yürüyüşle eşliğinde sonlandırılırken kapanış şenliğine geçildi.

Salonda başlayan ve Gönen sahiline yayılan şenlik, yakılan özgürlük ateşi etrafında çekilen halaylarla, söylenen marşlar ve şarkılarla tamamlandı.

Kamp süresince ÖGD'liler, insan yaşamının baharı olan gençliğin, doğada baharın oynadığı rolü en güzel biçimde oynayabileceğini ve toplumsal yaşamı sermayenin çılgınca sürükleyişinden kurtaracak bir yeniden doğuşun öncü ve sürükleyici gücü olabileceğini gösterdiler. Sermayenin bencilce yürüyüşüyle yok oluşa doğru itilen insanlık, şimdi, en çok gençliğin estireceği bahar rüzgârlarına muhtaç.

KARŞIYAKA 6. HALK FESTİVALİ

Adana Karşıyaka Toplumsal Dayanışma Derneği'nin düzenlediği Karşıyaka 6. Halk Festivali 15 Ağustos 2007'de Spor turnuvaları ile başladı.

Yozlaşmaya, asimilasyona ve şovenizme karşı yapılan festival, 7-9 Eylül tarihleri arasında paneller ve akşam etkinlikleri ile devam etti. 7 Eylül 2007 saat 13:00'de Kadın Paneli gerçekleştirildi. "TCK'da Kadın Hakları ve Ataerkil Toplumda Kadın Olmak" konulu panele Av. Eren Keskin ve Tülay Hatimoğulları konuşmacı olarak katıldılar. Karşıyakalı kadınlar panele büyük bir ilgi gösterdiler.

8 Eylül 2007 saat 19:00'da akşam etkinliği; çocuk korosu, tiyatro, semah, şiir, halk oyunları, Grup Serüven ve konuk sanatçı Nurettin Rençber konseri ile tamamlandı. 1. günkü akşam etkinliğine yaklaşık 3 bin kişi katıldı.

9 Eylül 2007 saat 13:30'da Yaşar Gökoğlu, "Küresel Isınma ve Ekoloji" panelinde, küresel ısınmanın

sebepleri ve mahallede kurulan atık su tesisiyle ilgili bilgi verdi.

Özellikle Karşıyaka'da Akdeniz Mahallesi'nde kurulan arıtma tesisinin insanlar üzerindeki etkisi ve Karataş yolu üzerinde bulunan Paksoy fabrikasının kötü kokular saldırdığı, çevrede oturanların rahatsız olduğu ve hastalıkların arttığı vurgulandı.

Ardından saat 15:00'de Özgürlükçü Gençlik Derneği'nin festival kapsamında düzenlemiş olduğu "ÖSS ile Hangi Gelecek" konulu panele Adana Eğitim-Sen üyesi Süleyman Kavuncuoğlu katıldı. Eğitim sistemi ve sınav sisteminin anlatıldığı panelde, gençlerin gelecek kaygısı ve ticarileşen eğitim sistemi üzerinde duruldu.

Festival akşam etkinliği ile devam etti. Saat 19:00'da başlayan gece çocuk halk oyunları, tiyatro, şiir, Müvvel (Semir Yalçın) ve konuk sanatçı Haluk Levent ile yaklaşık 5 bin kişilik bir katılım sağlanarak coşkulu bir şekilde sona erdi.

